Rok I Kraków, 26 marca 1909 — קראקא, ד' ניסן תרס"ט. Nr 11

יודישע אילוסטרירטע צייטונג

Żydowska gazeta illustrowana.

Wychodzi każdego piątku.

Prenumerata wynosi: Rocznie 10 K. = 5 Rbs. Półrocznie 5 K. — 2.50 Rbs. Kwartalnie K 2.75 — 1.50 Rbs

Pojedynczy egzemplarz 20 h. 10 Kop.

Redakcya i Administracya: Kraków, Grodzka 62.

Jüdische Illustrierte Zeitung.

ערשיינט יעדען פרייטאג.

אבאנאמענטס־פרייז: יעהרליך: 10 קראָנען, = 5 רובל. האלביעהריג 5 קראָנען = 2.50 רובל. פיערטעל יעהרליך 2.75 קראָנען, = 1,50 רובל.

איינצעלנע נומער 20 העללער = 10 קאפ.

אין אנדערע לענדער: יעהרליך 15 פראנק, האלביעהריג 7.50 פיערטעליעהריג 4 פראנק.

רעדאקציאן און אדמיניסטראציאן: קראקא גראדזקא 62. טעלעפאן נ' 412. עסטרייך. פאסטשפארקאסען־קאנטא נ' 57,341.

הויפטפערטרעטונג פאר רוסלאנד: י. מערעצקי, ווארשא, מיאדאווא נ' 12 פיליע אין לאדז: פרזעיאזד נ' 16.

פאר דעם קריעג.

פאר דעם קריעג; אבשיעד פון רעזערוויסטען אם באנהאף.

פאר דעם קריעג: די פערטהיילונג פון וואפען אן די בעפעלקערונג אין בעלגראד.

פאר דעם קריעג.

די פאליטישע לאגע אויף דעם באלקאן האט זיך אין די לעצטע פאר טעג נישט געענדערט. דאס הייסט נישט געבעסערט, אפשר גאר פערשלעכטערט.

עסטערייך־אונגארן איז שוין געווען גרייט שבת איבערצוגעבען א „אולטימאטום" אין בעלגראד, און פאדערן, אז סערביען זאל ערקלערען, אז עס פערציכטעט אויף זיינע פארדערונגען און וויל אבריסטען; דער סערבישער רעגיערונג זאל געגעבען ווערען צייט פון 48 שעה אויף תשובה. ניבט זי נישט ביז דיעזער צייט א בעפרידיגענדע אנטווארט, בלייבט נאר איבריג דער קריעג.

די מעכטע, זעהענדיג, אז עס ווערד טאקי ערנסט, האבען נעפרובט דאס לעצטע מיטעל: נאך אמאל צו אינטערוועניערען ביי סערביען, עס זאל אויפגעבען זיין עקשנות און אבהאקען פון דעם געפעהרליכען אונטערנעהמען.

איטאליען האט ארויסגעשטעלט א „פארמעל", לויט וועלכען די מעכטע זאלען אנערקענען די „אנעקסיע" פון באסניען הערצעגאווינא און דערמיט וועט שוין סערביען קיין שום טענות נישט האבען; ענגלאנד ווידער שטעלט אן אנדערע פארמעל: עס זאל צוזאמענקומען א קאנפערענץ, וועלכע זאל בלויז ערקלערען, אז זי אקצעפטירט די ענדערונגען אין דעם בערלינער פערטראג וועגען באסניען און בולגאריען. פראנקרייך ווידער האט א ענליכע „פארמעל" פערפאסט.

אבער די הויפטשוועריגקייט ליעגט אין פעטערסבורג. די רוסישע רעגיערונג האט מיט עטליכע טעג פריהער ארויסגעשיקט א נאטע, אז זי קען נישט אנערקענען די „אנעקסיע" און דאס מוז צוערשט קומען פאר א קאנפערענץ. איבערדעם אויך קען איצט רוסלאנד נישט צושטימען צו אלע דיעזע פלענער.

אין בעלגראד האט די רוסישע נאטע ארויסגערופען א גרויסע שמחה, קראנפרינץ געארג איז אריינגעלאפען מיט א שמחה צו זיין טאטען דעם קעניג פעטער, וויזענדיג איהם די נאטע, וועלכע ער טייטשט אויס, אז רוסלאנד וועט טאקי קומען סערביען צו הילף.

אין פעטערסבורג לייקענט מען אבער אב די גאנצע מעשה. די אפיציעלע רוסישע קרייזע ערקלערען, אז רוסלאנד וועט זיך נישט אריינלאזען אין א קריעג צוליעב סערביען. מאנטאג אבענדס איז אין צארסקאיע־סעלא אבגעהאלטען געווארען א קריעגסראטה, אויף וועלכען פאסט אלע מיניסטער האבען זיך ארויסגעשפראכען געגען קריעג.

די מעכטע אונטערהאנדלען דערווייל ווייטער צווישען זיך וועגען דער „פארמעל", ווי אזוי זיי זאלען פערהיטען דעם קריעג און עסטרייך־אונגארן האט זיי צוליעב געטהון, ווארטענדיג מיט זיין לעצטער נאטע נאך די גאנצע וואך.

די וואך איז אבער שוין באלד פאריבער, די מעכטע האבען זיך נאך אלין נישט געאייניגט און אויב עסטרייך־אונגארן וועט טאקי איבערגייכען זיין נאטע, איז דער קריעג פארטיג.

סערביען מאבילוירט ווייטער מיט אלע כחות. מען פערטהיילט וואפען אלע וועהרפעהיגע מענער, מען גרייט אן מוניציאן, באמבען און דינאמיט. די סערבישע פרעסע העצט כסדר צום קריעג און אין אלע שטערט ווערען געמאכט דעמאנסטראציעס פיר דען קריעג.

ביי די סערבישע רעגיערונגסקרייזע וענען פאראנען צוויי פארטייען: קעניג פעטער, די מיניסטער נאוואקאוויטש און מילאוואנאוויטש וענען פאר דען פריעדען; קראנפרינץ געארג און די מיניסטער ציווקאוויטש און פאסיטש וענען פיר דען קריעג.

די קריעגס־פארטיי דראהט, אז פאלס דער קעניג וועט נאכגעבען, וועט אויסברעכען א מיליטערישע רעוואָ־

פאר דעם קריעג: קראנפרינץ געארג ברענגט זיין פאטער די בשורה, אז רוסלאנד וויל נישט אנערקענען די אנעקסיע פון באסניען.

צוויי קעניגע.

אין דער איצטיגען קריזע שפריכט מען אס ווייניגסטען פון די צוויי באלקאן-שטאאטען, וועלכע זענען אייגענטליך די גרעסטע און בעסט-ארגאניזירסטע און וואלטען אייגענטליך בעדארפט דארט פיהרען דאס רעדעל.

עס זענען דאס רומעניען און בולגאריען.

ס׳זענען דאס צוויי יונגע קעניגרייכע, קוים עטליכע צעהנדליג יאהר זייטדעם זיי זענען ארויס פון אונטער דער טירקישער הערשאפט. זייערע הערשער האבען איבערגענומען די רעגירונג אונטער די שווערינסטע פערהעלטניסע. זיי זענען פרעמדע אין זייערע לענדער. קעניג קארל איז א האהענצאללערשער פירסט, קעניג פערדינאנד א קאבורגער פרינץ. ביידע האבען זיך דערמילט, ווען זיי האבען איבערגענומען די רעגירונג, נעמליך ווי א־יינגנב׳ענען פסור אין זייערע לענדער.

אבער ביידען איז עס געלונגען, זיך אזוי פעסט צו זעצען, אזוי גוט צו ארגאניזירען זייערע שטאאטען און איינצופיהרען דארט אייראפעאישע ארדנונג, אז זיי ווערען פון אלע גרויסע מעכטע געאכטעט און געשוינט.

זייער הויפט-פערדיענסט איז, וואס זיי אליין זענען אייראפעער, נישט קיין אריענטאלישע אינטריגאנען, ווי די הערשער פון סערביען און מאנטענעגרא.

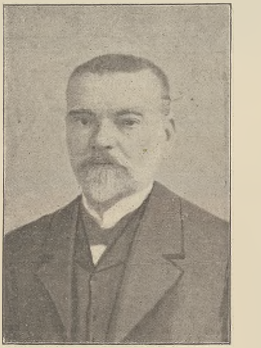

קריעגסראטה אין מאנטענעגרא: מיניסטערפרעזירענט מאטאנאוויטש.

בולגאריען האט אין די לעצטע חדשים פון זיך אראבגעווארפען דעם לעצטען טירקישען יאך און זיך געמאכט זעלבשטענדיג אים גאנצען. ס׳איז אבער אלעס צוגעגאנגען רוהיג און געלאסען, אהן ליא־ם, אהן בעליידיגונגען און בעשימפפונגען פון אנדערע, אהן דראהונגען מיט באמבעס און דינאמיט. — און איבעדעם, חאטשי די אייראפעאישע מלוכות האבען דאס נישט געבילינט און געפאדערט פון בולגאריען, עס זאל דער טירקיי בעצאהלען א ענטשפרעכענדע ענטשעדיגונג פאר איהרע ביזהעריגע רעכטע, איז די גאנצע מעשה אפגעלאפען בשלום. אהן רעש און אהן געפילדער.

רומעניען, אלס נאהענטער שכן פון דער טירקיי, סערביען און בולגאריען האט זיך וועהרענד די לעצטע פאר יאהר, זייטדעם די מאצעדאנישע פראגע האט געהאלטען גאנץ אייראפא אין אויפרעגונג, פערהאלטען זעהר קארעקט. און איבעדעם איז עס ביי אלע מעכטע אנגעזעהען און געאכטעט.

די צוויי קעניגע, קארל און פערדינאנד, זענען פאריגע וואך צוזאמענגעקומען אין בוקארעסט. ביי דעם געשפרעך, וועלכעס זיי האבען צווישען זיך געפיהרט, האבען זיי געהאט געלעגענהייט זיך גענעגענד אויסצודריקען זייער צופריעדענהייט מיט זייער אייגענער פאליטיק,

פאר דעם קריעג: סערבישע זאלדאטען לאדען אויס די אנגעקומענע קריעגס-מאטריאלען.

לוציע. וועלכע וועט אבזעצען דעם קעניג און ארויפזעצען דעם קראנפרינץ אויף דעם טהראן. דער קעניג קען זיך קיין עצה נישט געבען, ווי אזוי ער וועט זיך ענטשיידען, איז אליין נישט גוט.

אין דער לעצטען שעה הערט זיך, אז די אונטערהאנדלונגען פון די מעכטע וועגען א געמיינזאמער אינטערווענציע האבען זיך צערשלאגען. נאך פארנאך וועט ענדע דיעזער וואך איבערריי־כען אין בעלגראד די לעצטע עסטערייכישע נאטע.

די סערבישע רעגירונג וועט, ווי עס זעהט אויס, ענטפערן אפלעהנענד און עסטערייך וועט ענטפערן מיט׳ן קריעג.

קעניג פעטער האט מאנטאג געבעטען דעם קראנפרינץ געארג, ער זאל נישט אזוי פיעל העצען געגען עסטערייך. געארג האט געענטפערט, אז אלס קינפטיגער קעניג לאזט ער זיך פון קיינעם נישט בעפעהלען. ער טהוט, וואס איהם געפעלט.

אין בעלגראד שטעהט פארבערייטעט א האפצוג מיט א געהייצטער לאקאמאטיוו, כדי די קעניגליכע פאמיליע זאל קענען יעדען מאמענט אוועקפאהרען.

ביי דער גרעניץ קומען כסדר פאר שיסערייען צווישען סערבישע און עסטערייכישע פאטראלען.

אין מאנטענעגרא האט מען דאס גאנצע פאלק מאבילוזירט. קינדער פון צוועלף יאהר אן האבען בעקומען וואפען.

די האפנונג, צו ערהאלטען דעם פריעדען, איז שוין אים גאנצען געשוואונדען. די נעכסטע טעג וועלען ברענגען די ענטשיידונג.

צוויי קעניגע: קעניג פערדינאנד פון בולגאריען און קעניג קארל פון רומעניען אויף דעם בוקארעסטער באהנהאף.

קריעגס-ראטה אין מאנטענעגרא: פירסט ניקיטא האלט א רעדע נעגען עסטערייך.

ערצהערצאגין אלס קראנקענפלעגערין.

די בעאונרוהיגענדע נאכריכטען וועגען א בעפאר־שטעהענדען קריעג האבען פעראנלאסט די דאמען פון דער העכסטער עסטרייכישער אריסטאקראציע, זיך אנצובייטען צו דעם דיענסט פון דעם „ראטהען־קרייץ־געזעלשאפט“, וועלכע האט די אויפגאבע, אום קריעגספאל צו פפלעגען די קראנקע און פערוואונדעטע.

די ערצהערצאגין מאריא טהערעזיא, אלס פראטעקטארין פון דער געזעלשאפט, האט פעראנלאסט, איינצוריכטען א פראקטישען קורז, אויסצובילדען פרייוויליגע קראנקענפלעגערינען. דער קורז ווערד אבגע־האלטען אונטער אויפזיכט פון דעם פראפעסאר דר. מארין זילבערמארק לייטער פון דער כירורגישען אבטהיילונג אים אלגעמיינעם וויענער קראנקענהויז. אין דעם קורז נעהמען טהייל 33 דאמען. דארונטער מעהרערע פון דער העכסטער אריסטאקראציע.

אין דער ערשטען אינטעררכטס־שעה האט אויך די ערצהערצאגין מאריא טהערעזיא טהיילגענומען. זי האט זיך, גלייך מיט אלע דאמען, אנגעטהון דעם אפעראציאנס־מאנטעל און דאס פפלעגערינען־הייבעל אויף דעם קאפ. פראפעסאר דר. זילבערמארק האט צוערשט געהאלטען א קורצע טהעאָרעטישע איינלייטונג און באלד דאריף האבען זיך אנגעהויבען די פראקטישע איבונגען.

די ערצהערצאגין, וואס בעזיצט שוין געוויסע פאר־קענטניסע אין דער זאך, האט זעלבסט מיט גרויס גע־שיקליכקייט און זאכקענטניס 4 פערלעצטע פערבונדען, זיי צושפרעכענדיג טרייסט און פריינדליכע וואַרמע ווערטער.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער א אָרי־גינאל בילד, אויף וועלכען מען זעהט די ערצהערצאגין שטעהען ביים אפעראציאנס־טיש, אונטערשטיצט פון א הויפדאמע, פערבינדענדיג א פערוואונדעטען, נעבען איהר שטעהען דער פראפעסאר דר. זילבערמארק און (הינטער איהם) דער געוועזענער פרעזידענט פון עסטערייכישען רייכסראטה, אָבער־שטאבסארצט דר. גראף וועטער.

קריעגס־ראטה אין מאנטע־נעגרא.

אין דעם איצטיגען פאליטישען קאנפליקט אויף דעם באלקאן שפיעלט דאס קליינע מאנטענעגרא א וויכ־טיגע ראלע.

מאנטענעגרא איז דער איינציגע שטאאט אויף דעם באלקאן, וואס וויל קומען סערביען צו הילף אויב ס'וועט אויסברעכען א קריעג.

די מאנטענעגרינישע אַרמעע איז אבער נאר קליין און שפיעלט אים אפענעם קאמפף א מינדערוויכטיגע ראלע, זי קען סערביען נאר אזוי פיעל נוצען, וואס עסטערייך־אונגארן וועט זיין געצוואונגען, צו האלטען א גרעסערע צאהל טרופפען ביי דער מאנטענעגרינישען גרעניין, כדי צו פערהיטען א איבערפאל פון די מאנטענעגרינער קיין באסניען און אויף דעם אופן וועט עסטערייכס פאזיציע אים קאמפף מיט די סערבען ווערען שווערער.

די מאנטענעגרינער זענען איבערהויפט וואוילע יונגען אין דעם קאנפליקט, די געאגראפישע לאגע פון דעם לענדיל איז א רעראַרטיגע, אז עס וועט די עסטער־רייכער נאר נישט איינפאלען, דארטהין אריינצוקומען, דער קאמפף צווישען די ווילדע בערג איז זעהר שווער און קאסטשפיעליג. די עסטערייכער וועלען זיך בעגניגען, צו היטען די גרענצען, די מאנטענעגרינער זאלען נישט אריבערקומען.

מאנטענעגרא קען זיך אלזא דעם לוקסוס פון א קריעג נאר גרינג ערלויבען, נישט מורא האבענדיג פאר די פאלגען.

דער קריעגס־לארם אין מאנטענעגרא, וועלכעס וויל אבלעקען א פיין אין דעם קאנפליקט, איז איבעריעם זעהר גרויס און אפילו דער פירסט ניקיטא, וועלכער איז ביז אין די לעצטע וואכען געוועזען א „אוהב־שלום“, העצט איצט צום קריעג.

ביים לעצטען קריעגס־ראטה, וועלכער איז ראַט געווארען אבגעהאלטען, האט דער פירסט ערקלערט, אז ער און זיין פאלק וועלען קעמפפען ביז צום לעצטען טראפפען בלוט, כדי די סערבען צו בעפרייען פון דעם „עסטערייכישען יאך“.

דער פירסט ווערד אויך שטארק אונטערשטיצט אין זיין קריעגס־אייפער דורך דען מיניסטער־פרעזידענט טאמאנאוויטש, וועלכער העצט כסדר צום קריעג.

אין אונזער היינטיגער נומער ברענגען מיר א בילד פון דעם לעצטען מאנטענעגרינישען קריעגס־ראטה, ווי אויך דאס בילד פון דעם מיניסטער־פרעזידענט טאמא־נאוויטש.

א ערצהערצאגין אלס קראנקענפלעגערין: ערצהערצאגין מאריא טהערעזיע פערבינדעט א פערוואונדעטען.

דער שויפּלאַץ פוּנ'ם עווענטועלען באַלקאַן־קריעג.

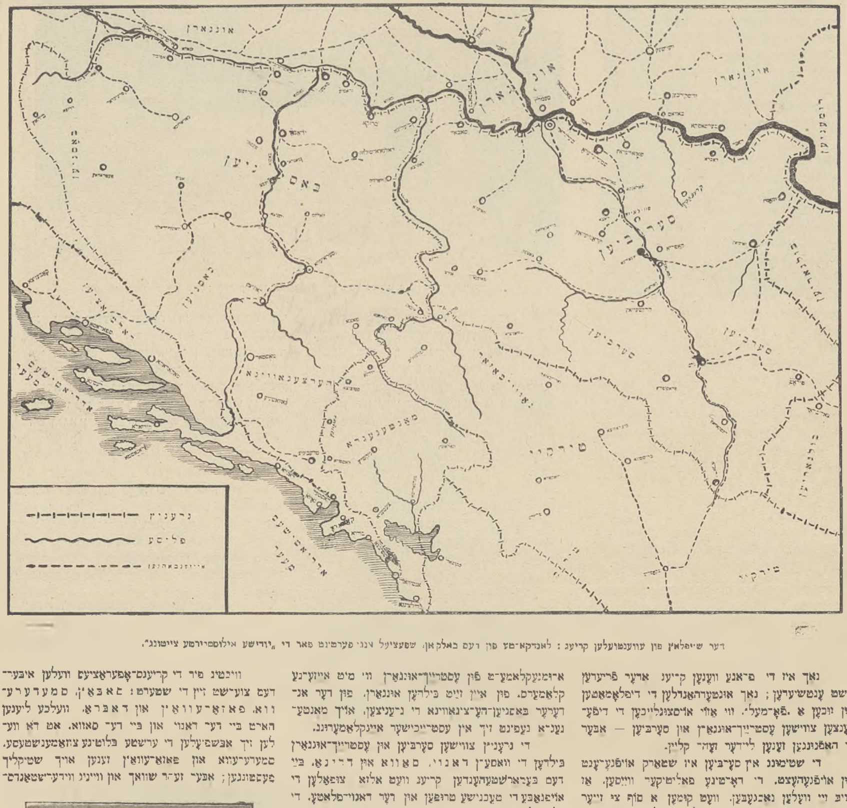

דער שויפּלאַץ פון עווענטועלען קריעג: לאנדקאַרטע פון דעם באלקאן, שפּעציעל אנגעפערטיגט פאר די „יודישע אילוסטרירטע צייטונג".

נאך איז די פראגע וועגען קריעג אדער פריעדען נישט ענטשיעדען; נאך אונטערהאַנדלען די דיפּלאָמאַטען און זוכען א „פּאָ־מעלי". ווי אַזוי אויסצוגלייכען די דיפער־ענצען צווישען עסטרייך־אונגאַרן און סערביען — אבער די האָפנונגען זענען לײדער זעהר קליין.

די שטימונג אין סערביען איז שטאַרק אויפגעֶרעגט און אויפגעהעצט. די ראַדיקאַלע פּאָליטיקער ווײסען, אַז אויב זיי וועלען נאָכגעבען, וועט קומען א סוף צו זייער הערשאַפט. דאָס בעטראָגענע פאָלק, וועלכעס זיי האָבען אַזוי אויפגעהעצט, וועט זיי אַוועק יאָגען פון זייערע בענקלעך. און איבערדעם מאַכען זיי כסדר שוועריגקייטען געגענאיבער אַלע פריעדענס־פערמיטלונגען און מען מוז רעכענען מיט דער מעגליכקייט פון אַ באַלדיגען קריעג.

נאר אַזוי ווי אַלע ניזיסע מעכטע זענען, וועגענס־טענס לפנים בעשטרעבט, צו דערהאַלטען דעם פריעדען און נישט דערלאָזען צו א „וועלט־קריעג", האָפט מען, אַז אויך ווען עס וועט קומען צו א בלוטיגער ענט־שיידונג, וועט דאָס זיך בעשרענקען אויף עסטרייך־אונגאַרן פון איין זייט און סערביען־מאָנטענעגרא פון דער אַנדערער זייט. די אַנדערע שכנים, טירקיי, בולגאַריען און רומעניען, וועלען סאַ־לייפיג רוהיג צוקוקען און בלייבען „ניימראַל". אַ וועלט־קריעג קען ערשט אויסברעכען, ווען רוסלאַנד וועט זיך אַריינמישען.

דער שויפּלאַץ פון דעם קינפטיגען קריעג וועט אַלזא זיין דער טהייל פון די באַלקאַן־לענדער, פון וועל־כען מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער אַ לאַנד־קאַרטע, שפּעציעל אָנגעפערטיגט פאַר דער „יודישען אילוסטרירטען צייטונג".

פון דער קאַרטע איז צו זעהען, אַז סערביען איז אַרומגעקלאַמערט פון עסטרייך־אונגאַרן ווי מיט אייזערנע קלאַמערס. פון איין זייט בילדען אונגאַרן, פון דער אַנ־דערער באַסניען־הערצעגאָווינא די גרעניצען, אויך מאָנטע־נעגראָ געפינט זיך אין עסטרייכישער איינקלאַמערונג.

די גרעניץ צווישען סערביען און עסטרייך־אונגאַרן בילדען די וואַסער דאַנוי, סאַווא און דרינאַ. ביי דעם בעפאָרשטעהענדען קריעג וועט אַלזא צופאַלען די אויפגאַבע די טעכנישע טרופען און דער דאַנוי־פלאָטע. די פלאָטילע, בעשטעהענד ציזאַמען אויס 13 שיפען און טאָרפעדאָס, וועט האָבען די אויפגאַבע, צו ערמעגליכען די עסטרייכישע טרופען דעם איבערגאַנג אין דעם פיינד־ליכען לאַנד. די טעכנישע טרופען דאַנעגען וועלען האָ־בען די אויפגאַבע, דיעזען איבערגאַנג צו ערמעגליכען.

די לאַגע איז אין א געוויסער בעציהונג פאַר עסטרייך גינסטיג, ווייל די דאַנוי, און די דרינאַ זענען ציעמליך פאַר דער פלאָטילע. דאַגעגען זענען די ברעגען אויף סערבישער זייט זעהר שווער צו איבער־שרייטען.

די סאַוואַ קומט צוזאַמען ביי סעמלין־בעלגראַד מיט דער דאַנוי. אט דאָ וועט זיך וואַהרשיינליך אויך אָבשפּיעלען דער ערשטער איבערגאַנג.

בעלגראַד איז צוואַר אַן אַלטע פעסטונג און ציעמליך גוט בעוואָפענט. אבער זיין לאַגע איז א דער־אַרטיגע, אַז די סערבישע קריעגס־פערוואַלטונג האָט שוין לכתחלה בעשלאָסען, די הויפּטשטאָדט צו ריימען ווייל יעדער ווידערשטאַנד וואָלט געוועזען אומזיסט. די קאַנאָנען פון דער עסטרייכישע פלאָטילע וועלען אין קורצער צייט מאַכען א חורבה פון דער גאַנצער שטאָדט.

וויכטיג פיר די קריעגס־אָפּעראַציעס וועלען איבער־דעם צווישען זיין די שטעדט: שאַבאַץ, סמעדערע־וואַ, פּאָזשאַרעוואַץ און דאַבראַ, וועלכע ליעגען האַרט ביי דער דאַנוי און ביי דער סאַווא. אט דאָ וועל־לען זיך אָבשפּיעלען די ערשטע בלוטיגע צוזאַמענשטעסע. סמעדערעוואַ און פּאָזשאַרעוואַץ זענען אויך שטיקליך פעסטונגען; אבער זעהר שוואַך און ווייניג ווידערשטאַנדס־

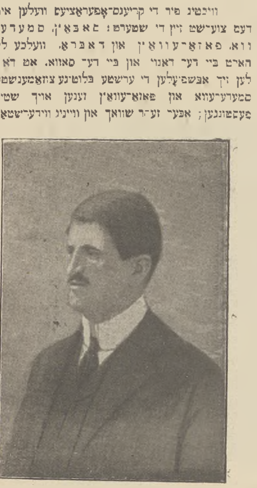

גראף פאָרגאַך, דער עסטרייכישער געזאַנדטע אין בעלגראַד.

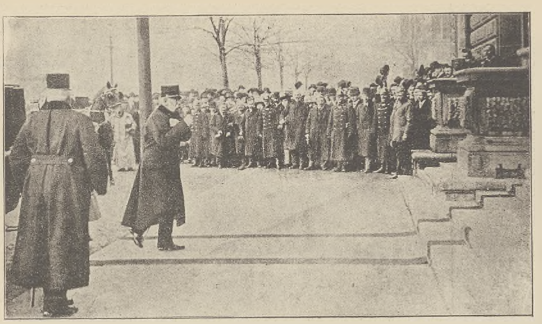

קונסטאויסשטעלונג אין ווין : דער קאיזער בעגיבט זיך צו דער ערעפנונג פון דער אויסשטעלונג.

פעהיג געגען מאָדערנע וואפען. די סערבישע קריעגס-פערוואלטונג וויל זיך איבערדעם זאמלען בייים בעפעסטיגטען לאגער פון קראגויעוואץ און ערשט דאָ אויפנעהמען דעם אייגענטליכען קאמפף.

דאָ גלויבען די סערבען צו האָבען אַ גינסטיגע פאָזיציע צווישען סמעדעראָווא, קראגויעוואץ, קרושעוואץ און וואַיעווא. צווישען סמעדעראָווא און קראגויעוואַץ פליעסט די מאָראַווא, וועלכע מען קען זעהר לייכט דורכשרייטען.

פערהעלטניס-מעסיג אם בעסטען זענען נאך די סערבישע בעפעסטונגען ניש, פיראָט און ווראניא. סערביען האָט קיינמאל נישט גערעכענט, צו קומען אין קריעג מיט עסטערייך, פיעלמעהר האָט עס גערעכענט מיט אַ קריעג געגען בולגאריען אדער טירקיי און האָט אויך דאָרט זיינע גרענעצען בעסער בעפעסטיגט. קיין ניש וועט זיך אויך צוריקציעהען דער קעניגליכע הויף; דאָרטהין וועט מען ברענגען אלע אַרכיווע. די שטאאטס-קאסע און אלע וויכטיגע פאפיערען.

דיעזע פעסטונגען זענען אָבער עבענפאלס נישט אין אזא צושטאנד, מען זאל זיך מיט זיי בעדאַרפען לאנג מיטשען, זיי ליעגען שוין אויך גאנץ אים צווייטען טהייל פונ'ם לאנד און ווען די עסטערייכער וועלען קומען דאָרטהין, וועט דאָס גאַנצע לאַנד שוין זיין אין זייערע הענד.

די סערבען קענען נאָר פיהרען אַ פערטהיידיגונגס-קריעג, פון אַ אפענזיווע געגען עסטערייך קען נאָר קיין רעדע נישט זיין. זייער גאַנצע האפנונג איז אויך, אַז ווען די עסטערייכער וועלען אריינקומען קיין סערביען, וועט זיך ענטוויקלען אַ באַנדען-קריעג אים אינערן פון לאנד. דאָרט אים געבירג, וואו גרויסע טרופען-מאסען קענען זיך שווער בעוועגען, וועלען קליינע סערבישע באנדעס טשאַטעווען אויף די עסטערייכער און זיי איבערפאלען.

אַזאַ מין קריעג איז באמת זעהר שווער און דויערנד. אָבער די עסטערייכישע קריעגס-פערוואַלטונג איז פאָרבערייטעט דאפיר. זי האָט שוין גענוג ערפאַהרונגען אין דער זאך געהאט ביי דער אקופאציע פון באָסניען און צו דעם צוועק האָט מען געבילדעט קליינע שטרייפקאָרפס, וועלכע האָבען די אויפגאבע, אויפצוזוכען די באַנדעס אין זייערע בעהעלטעניסען און זיי צו בעקעמפפען.

ווי מען זעהט, זענען די קריעגס-שאנסען פאר די סערבען נישט בעזונדערס גינסטיג. זייער האפנונג איז אין ערשטער ליניע אויף מיטהילפע פון אנדערע מעכטע, און אויב דאָס זאל נישט צושטאנדעקומען, רעכענען זיי אויף דעם פאנאטיזמוס פון דער איינענער בעפעלקערונג, אז זי וועט קעמפפען געגען די עסטערייכער ביז צום לעצטען טראָפען בלוט.

סערביענס איינציגער פערבינדעטער איז לעת-עתה מאָנטענעגרא, די מאָנטענעגרינער קענען זיי אָבער נישט פיעל העלפען. זייער אייגענטליכע ארמעע איז קליין און שלעכט בעוואפענט. געגען די מאָדערנע עסטערייכישע קאנאָנען און מאשינען-געוועהרע וועלען זיי וועניג וואס אויסריכטען. בעדראָהט דורך זיי זענען נאר די עסטערייכישע שטעדט. וואס געפונען זיך ביי דער גרעניץ פון מאָנטענעגרא, הויפטזעכליך די דאלמאציגישע שטאדט קאטארא. וועלכע זיי קענען בעשיעסען מיט זייערע קאנאָנען פון די בערג אויס. ווען עס וועט קומען צום קריעג, וועט אויך דיעזע שטאדט מוזען ווערען געריימט. זאָנסט וועלען די מאָנטענעגרינער זייערע סערבישע ברידער נאָר אזוי-פיעל העלפען, אז עסטערייך וועט מוזען האלטען אַ גרעסערע טרופען-מאַסע ביי דער מאנטענעגרינישען גרעניץ, כדי אָבצוהיטען, אַז די מאָנטענעגרינער זאלען נישט אַריינקומען קיין עסטערייך.

ווען דער קריעג זאל טאַקי בלייבען לאָקאַליזירט צווישען עסטערייך און סערביען-מאָנטענעגרא, האָט דאָס נאָר אַ קליינע בעדייטונג. וויכטיגער וועט עס זיין, ווען עס זאל קומען צו א וועלט-קריעג און עסטערייך זאל בעדאַרפען זיינע טרופען אויך אויף אַנדערע זייטען. דער מילט וועט דאס שוין בילדען אַ געוויסע שוועריגקייט.

אים אַלגעמיינעם רעכענט מען, אַז סערביען קען צוזאמען מיט די רעזערווען און דעם דריטען אויפגעבאָט (אַנ'אַיט לאַנדשטורם) שטעלען בערך 160,000 מאַן אין פעלד, וויל עסטערייך זיעגען אין אַ קורצער צייט און זיך נישט שפיעלען, מוז עס זיי אַ קעגענשטעלען ווענינסטענס 300,000 מאַן; 100,000 מאן מוזען בלייבען אין באָסניען-הערצעגאָווינאַ, כדי דאס לאנד צו היטען פאר סערבישע באנדעס; 100,000 מאן מוזען היטען די מאָנטענעגרינישע גרענצען.

צוזאַמען וועט אַלזא עסטערייך ברויכען בערך אַ האַלבע מיליאן זאָלדאַטען צו שטעלען אין פעלד אים קריעגס-פאַל. דאָס אָבער נאָר אין די ערשטע צוויי חדשים. לענגער וועט דער אייגענטליכער קריעג לויט פאַכמענישער בערעכנונג נישט דויערן, שפעטער וועט מען נאך ברויכען אַ צייט פון 3—4 חדשים צו האַלטען 100,000 מאַן אין סערביען, 50,000 מאַן אין באָסניען און 30,000 מאַן ביי דער מאָנטענעגרינישען גרעניץ.

נאַטירליך איז דאָס אלעס נאָר טהעאָרעטישע בערעכענונגען אין פלענער. אין דער פראַקסיס קען נאך דאָס אלעס אַנדערש ווערען. נאָר בכלל קען מען זאַגען, אז ברוך-השכל איז דאָס שטיפען פון סערביען-מאָנטענעגרא צום קריעג אַ פראָסטער שגעון, אַ זעלבסט-מאָרד.

אפשר וועלען זיי דאך אין דער לעצטער מינוט קומען צום שכל.

רעוואלוציע אין אינדיען.

די צייטונגען שרייבען זעהר פיעל פון דער רעוואלוציע אין פערזיען, וואו דער שאה פיהרט אַ קאמפף אויף טוידט און לעבען מיט זיינע געגנער. לויט די לעצטע ידיעות האָט ער שוין איצט ערקלערט, אַז ער וועט בשום אופן נישט געבען זיין פאָלק קיין שום קאָנסטיטוציע און וועט טראַכטען, די רעוואלוציע מיט געוואלט צו אונטערדריקען. פאָרלייפיג אָבער זענען די רעוואלוציאָנערע געגנער שטאַרק און זיין לעצט ביסעל מיליטער בעקומט קלעפ פון אלע זייטען, דער שאה אליין איז דיעזע טעג דורך אַ רעוואלווערשוס פערוואונדעט געוואָרען, די רעוואלוציאָנערע האָבען אלזא שוין צווישען די הויפטבעאמטען זייערע פערטרעטער — און פאר "היימישע גנבים" קען מען זיך בעקאנטליך שווער היטען...

וועהרענד אלזא די בלעטער זענען פול מיט ידיעות איבער דער רעוואלוציע אין פערזיען, הערען מיר זעהר זעלטען עפיס אַ נאַכריכט איבער דער רעוואלוציע אין אינדיען, האטשי דיעזע דויערט שוין פיעל לענגער און איז פיעל בלוטיגער.

דאָס גראָסע, 300 מיליאן מענשען צעהלענדע אינדיען קעמפפט שוין זייט יאהרען אראָב צו וואַרפען פון זיך דעם יאך פון דער ענגלישער הערשאפט, וועלכע ווערד נאָר ערהאַלטען דורך פייער און שווערד. די קולטור-וועלט קוקט צו רוהיג צו דעם בלוטיגען קאמפף, וועלכען עס קעמפפט דאָס עלטסטע קולטור פאלק ווענען זיין עקסיסטענץ, ווייל דער אונטערדריקער איז דאך נישט

רעוואָלוציע אין אינדיען : א אנארכיסט דערשיעסט דעם שטאאטסאנוואלט נירואס.

פאר דעם קריעג: סערבישער געזאנדטער אין וויען, דר סימיטש.

א פאנאטישער פערזישער שאה. נאר דאס „געבילדעטע, מענשענפריינדליכע, קולטור טראגערישע“ ענגלאנד...

די „פרייע ליבעראלע“ ענגלישע רעגיערונג זאגט אויך דאפאר. אז מיר זאלען בעקומען נאר זעלטען ידיעות פון אינדיען, אויף די פאסט- אויף טעלעגראפענאמטער ווערד געפיהרט א שטרענגע צענזור און יעדע „אונבעקוועמע“ נאכריכט ווערד אונטערדריקט.

דיעזער ארט אונטערדריקונג האט שוין געפיהרט ראצו, אז די אינדיאנער האבען שוין אויפגעהערט צו זיין פשוטע רעוואלוציאנערע. זיי זענען פיעלמעהר געווארען ווילדע אנארכיסטען, מענשען, וואס יעדעס מיטעל איז ביי זיי כשר. כדי זייערע בלוטיגע נעגנער צו פערניכטען. דער „פאליטישער מארד“ פערברייטעט זיך וואס אמאל מעהר און די ענגלישע בעאמטען זענען שוין נישט זיכער מיט דעם לעבען.

דיעזע טעג האט שטאטגעפונען א פראצעס געגען עטליכע אנארכיסטען אין אליפור. ווען דער שטאאטסאנוואלט בירואס איז ארויסגעקומען פון געריכטסזאאל, האט איהם א יונגער אינדיאנער מיט א רעוואלווער שוס אויפ'ן ארט געטעדטעט. דער מערדער איז קוים צוואנציג יאהר אלט און ער ערקלערט. בענאנגען צו האבען דעם מארד אויס ראכע געגען די ענגלישע ריכטער.

א עהנליכער פאל איז פארגעקומען עטליכע טעג פריהער אין דער הויפטשטאדט קאלקוטטא, וואו מען האט אויך דעם פראקוראטאר הומע אויף דער גאס געשאסען. ער איז צוואר געבליעבען לעבען. אבער די אנארכיסטען טשאטעווען אויף איהם ווייטער.

די ענגלישע רעגיערונג איז וועגען דיעזע פארפעלע זעהר בעאונרוהיגט. געגען רעוואלוציאנערע קען מען קעמפפען מיט מיליטער; געגען פאנאטישע אנארכיסטען העלפט שוין קיין מיליטער.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער א אריגינעל בילד. פארשטעלענדיג דעם מאמענט, ווען דער שטאאטסאנוואלט בירוואס ווערד דערשאסען.

א אויפגערעגטע סצענע.

א אויפגערעגטע סצענע איז פאריגע וואך פארגעקומען אין עסטערייכישען רייכסראטה.

ביי דער דעבאטע וועגען „עקזיסטענץ-קאנטינגענט“ האט דער רוטהעניש אבגעארדנעטע דר. קיריל טרילאווסקי געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אונטער אנדערעס דערצעהלט. אז לויט ווי ס'האט איהם מיטגעטהיילט א געוועזענער עסטערייכישער אונטעראפיציער, האבען די עסטערייכישע זאלדאטען אים יאהר 1878. ביי דער אקופאציע פון באסניען, זעהר גרויזאם בעהאנדעלט די באסנישע געפאנגענע, וואס זענען זיי געפאלען אין די הענד. זיי פלעגען לאזען ביי'ם פייער דערהיצען די באיאנעטען ביז צום גליהען און מיט זיי פאוואלי דורכשטעכען די געפאנגענע.

דער לאנדעספערטהיידיגונגס-מיניסטער גענעראל געאיני איז, הערענדיג דיעזע ווערטער, אויפגעשפרונגען פאר כעס פון זיין פלאץ און שלאגענדיג מיט דער פויסט אויף דעם טיש, געשריען, אז דאס איז א געמיינע ליגען און אז ער וועט עס נישט ערלויבען, מען זאל אזוי בעליידיגען די עסטערייכישע ארמעע, וועלכע איז בעקאנט דורך איהר מענשענפריינדליכע בעהאנדלונג פון דעם געגנער.

דער מיניסטער האט זיך שפעטער ענטשולדיגט וועגען זיין שרעקליכען כעס; אבער ער האט נישט געקענט שווייגען, הערענדיג אזעלכע שקרים.

דר. טרילאווסקי האט געפרובט זיך אויסצודרעהען, אז ער זאגט דאס נישט אין זיין נאמען. נאר מען האט עס איהם דערצעהלט. פון אלע זייטען אבער האבען די אבגעארדנעטע געשריען „ווער האט עס דערצעהלט? נאמען נענען?“ טרילאווסקי ענטפערט: „דער בעטרעפענדע איז שוין געשטארבען!“ — דאס האט נאך ארויסגערופען א גרעסערע אויפרעגונג. די אבגעארדנעטע שרייען: „איצט איז ער געשטארבען! אויף א געשטארבענעם איז גרינג אלעס ארויפצולעגען!“ דער סלאווענישע אבגעארדנעטע דר. שוסטערשיץ וואדפט זיך אויף דר. טרילאווסקי מיט כעס, שרייענדיג: „דו האסט בעליידיגט גאנץ עסטערייך!“ עס איז שיער נישט געקומען צו א שרעקליך געשלעג. ווען מען זאל זיי נישט געוועזען אויסאיינאנדערגעריסען.

דער רוטהענישע קלוב האט אבגעגעבען א ערקלערונג, אז ער איז נישט איינפערשטאנדען מיט טרילאווסקי'ס רעדע און טרילאווסקי האט געמוזט ארויסטרעטען פונ'ם קלוב. ער וועט אפשר מוזען צוריקלעגען זיין מאנדאט (דר. טרילאווסקי איז געוועהלט פון לאנדגעמיינדען-בעצירק קאלאמעא פעטשיניזין עטצ.)

די אויפרעגונג פון רייכסראטה איז בעזונדערס גרויס איצט, ווען מען האלט פאר א קריעג, און דורך אזא מין מעשה פערדעכטיגט מען די ארמעע פאר דער גאנצער וועלט.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער דאס בילד פון דעם אבגעארדנעטען דר. טרילאווסקי, וואס זיין רעדע האט געמאכט אזא רעש.

די רייכסטע פרוי פון דער וועלט: מאראם האטטי גרין.

אויפגערעגטע סצענע: אבגעארדנעטער דר. טרילאווסקי.

קונסט-אויסשטעלונג אין וויען.

אים וויענער קינסטלער-הויז איז פאריגע וואך ערעפענט געווארען די יעהרליכע פריהלינגס-אויסשטעלונג. די גרעסטע קינסטלער פון דער גאנצער וועלט שטעלען דארט אויס זייערע בילדער און די אויסשטעלונג איז אין דער קונסט-וועלט א עראייגניס פון ערשטער בעדייטונג.

ווי יעדעס יאהר איז די אויסשטעלונג אויך דאסמאל ערעפענט געווארען דורך דעם קייזער. וועלכען די וויענער בעפעלקערונג האט אויף דעם וועג פון דער בורג ביז צום קינסטלערהויז בעגריסט מיט לעבהאפטע אקלאמאציעס.

דער קייזער זעהט זעהר גוט אויס. זיין האלטונג איז שטראם און עלאסטיש און [illegible] זעהט. אז די לאסט פון די יאהרען און די זארגען פון די לעצטע חדשים האבען זיין האלטונג נישט געביינגט.

ווי עס הערט זיך, וועט דער קייזער אנפאנגס אפריל פאהרען קיין בודאפעסט, וואו ער וועט זיך אויפהאלטען עטליכע וואכען.

אין אונזער היינטיגער נומער ברענגען מיר א בילד לויט א אריגינעלער פאטאגראפיע, פארשטעלענדיג דעם מאמענט, ווען דער קייזער שטייגט אפ פונ'ם וואגען און בעגיבט זיך צום קינסטלערהויז, לעבהאפט בעגריסט פון דער אנגעזאמעלטער פאלקסמענגע.

די רייכסטע פרוי.

אמעריקא, דאס וואונדערלאנד, אין וועלכער בעטלער ווערען מיליאנערע און ציטונגס-יונגען אייזענבאהן-, פעטראלעאום- און שטאהל-קעניגע, בעזיצט אויך די רייכסטע פרויען פון דער וועלט.

אבער נישט בלויז פרויען, וואס האבען בעקומען גרויסע פערמעגענס אויף א נאטירליכען אופן, דורך ירושה און דנל. דאס וואלט נאר קיין חידוש נישט געוועזען. נאר פרויען, וועלכע האבען דאס פערמעגען טאקי אליין, מיט דעם אייגענעם שכל און מיט די אייגענע שפעקולאציעס ערווארבען.

די רייכסטע פרוי אויף דער וועלט איז די נעוויארקערין האטטי גרין, וועלכע בעזיצט א פערמעגען פון 320 מיליאן; זי האט עס ערווארבען דורך הייזער- און בארען-שפעקולאציעס.

אויסער איהר ניבט עס אין אמעריקא נאך עטליכע זעהר רייכע פרויען.

אים אלגעמיינען צעהלט מען אויף דער וועלט צעהן פרויען, וועלכע בעזיצען אזוינע גרויסע פערמעגענס.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער דאס בילד פון דער פרוי גרין, דער רייכסטען פרוי אויף דער וועלט.

דוד שפירא, דער בעפרייער פון פראג

היסטארישער ראמאן אוים דער צייט פונ'ם דרייסיגיעהריגעז קריעג

בעארבייטעט נאך א. ע בראכפאגעל.

פיערצעהנטעם קאפיטעל.

(ענדע). *).

מיטע נאוועמבער פערברייט זיך אין פראג די נאכריכט, אז דער קאיזער קומט.

דער קאיזער האט רעמילט דורכנערייזט אלע זיינע לענדער, כדי צו זעהען די חורבות און די פערוויסטונגען, וועלכע דער קריעג האט אנגעמאכט און צו העלפען, וואו ס'איז נאר מעגליך. ער איז שוין געוועזען אין אלמיט'ן, אין ב־ין און אין אנדערע גרעסערע שטעדט. באלד וועט אויך פראג האבען די זכיה איהם צו עמפפאנגען.

די שטאדט האט זיך אויך אנגערייט, מקבל־פנים צו זיין דעם קאיזער מיט גרויס פאראד. דער אדעל און די בירגערשאפט האבען געמאכט די גרעסטע הכנות. אז דעם קאיזערס איינצוג אין דער שטאדט זאל זיין וואס שענער און פייערליכער.

נאר אים יודענפיערטעל פון פראג איז עס געוועזען שטיל און רוהיג ווי תמיד. די יודען האט מען צו אזוינע פעסטליכקייטען נישט צוגעלאזט. זיי האבען נישט געהאט די זכיה, צו בעגריסען זייער קאיזער. קעמפפען, שטרייטען, זיך אפפער'ן פאר דער שטאדט — דאס האבען זיי גע מענט... אין דער צייט, ווען מען האט זיי בעדארפט, זענען זיי געוועזען גלייך מיט אלע בירגער! אבער איצט, אין פריעדענס־צייטען, בלייבען זיי ווייטער יודען, געפאנגענע אים גהעטא...

די יודען האבען דאפון גוט געוואוסט; זיי זענען שוין געזעהנט מיט די צרות און האבען זיך דאריבער אפילו נישט בעקלאגט. ס'איז זיי געווען ווי עפים א נאטירליכע איינפאכע זאך, גלייך עס בעדארף נאר נישט זיין אנדערש...

רוהיג און שטיל זענען זיי געוועזען אין זייערע ענגע שמוציגע גאסען, ווען פון דעם הראדשין און פון דער קליין־זייט האט זיך געהערט דאס שיעסען פון קאנאנען, דאס קלינגען פון די גלאקען און דאס בלאזען פון טראמפעטען, דאס יובעלן און יויכצען פון דעם פאלק... שטיל און רוהיג זענען זיי געזעסען אונטער די מויערן פון דעם גהעטא, ווען דער קאיזער איז איינגעצויגען מיט דעם גרעסטען פאראד דורך דער שטיין בריק און דעם אלט־שטעדטער טהורם. נעבען וועלכען זיי האבען ערשט נישט לאנג זייער בלוט פערגאסען, נאר אין זייערע געדאנקען האבען זיי זיך דערמאנט אין די יונגסטע קעמפפע און אין די צרות פון דער לעצטער צייט.

ר' שמעון שפירא, זיין פרוי שרה, זיין זוהן דוד און אסתר קאטץ האבען זיך אם וועניגסטענס אינטערעסירט מיט די פייערליכע קאיזער־טעג אין פראג. זיי האבען געלעבט אזוי רוהיג, צופריעדען און גליקליך, ווי דאס איז נאר מעגליך פאר אזוינע גוטמיטהיגע, עדלע מענשען, נאר דאס וואס אסתר האט געהאלטען איהר ווארט און איז געבליעבען שטום, פלעגט שטערען זייער פריידע, אבער זיי האבען נישט געפרופט זי דאפון אבצוהאלטען ווייסענדיג, ווי הייליג עס איז איהר די שבועה און או זייערע בעמיהונגען אין דער זאך וועלען זיין אומזיסטיגע.

אסתר פלעגט אלעס וואס זי האט פערלאנגט, אויפשרייבען, זיי האבען איהר געענטפערט מינדליך, חוץ־לזה האבען זיי צווישען זיך נישט פערקעהרט.

עס איז געגען מיטאג. עבען איז דער קאיזער אנגעקומען פאר דעם פראגער ראטהויז, ארום וועלכען עס שטעהען קאפ אויף קאפ די סטודענטען, די פראפעסארען, דער אדעל און די בירגער — אלע אין פעסטליכע קליידער. אלע שטראסען זענען העררליך געשמיקט מיט פאהנען און טעפיכע — אים יודענפיערטעל איז רוהיג און שטיל ווי תמיד. פלוצים ווער'ד די שטילקייט אונטערגעבראכען, דאס ברייטע טהויער עפענט זיך און א קאיזערליכער העראלד קומט אן צו רייטען, בעגלייטעט פונ'ם גראף קינסקי און עטליכע שטאדט־בעאמטע וועלכע פיהרען א פערד, שען אויפגעפוצט.

די יודען האבען זיך שטארק דערשראקען. אוים ערפאהרונג ווייסען זיי או אזא בעזוך ברענגט ווי קיינמאל נישט קיין גוטס. תמיד עפים א נייע שטייער אדער א נייע גזירה... שנעל פערשליעסען זיי די פענסטער און טהירען און ציעהען זיך צוריק אין זייערע וואהנונגען.

דער העראלד אבער מיט זיינע בעגלייטער רייטען צו ביז צום הויז פון ר' שמעון שפירא. דא שטייגען זיי אב און בעטרעטען די וואהנונג. דער רב זיצט געראדע מיט זיין זוהן און לערנען. זייטדעם דוד שפירא איז פערלאבט געווארען מיט אסתר קאטץ, האט ער שוין אויפגעגעבען דעם האנדעל מיט אקסען און איז געווארען א תלמיד־בחור.

דערשראקען אונטערברעכען די שפירא'ס זייער שטודיום און קוקען פערוואונדערט אויף די פרעמדע מענער.

— זענד איהר דער ראבינער ר' שמעון שפירא פון דער אלט־ניי־שול? — פרעגט דער העראלד — און דיעזער יונגער מאן דא איז אייער זוהן?

— איך בין דער ראבינער, געעהרטער העררע, און דאס איז מיין זוהן! — ענטפערט דער רב.

— מיך שיקט צו אייך דער קאיזער — זאגט ווייטער דער העראלד — איך האב דעם אויפטראג, אייך און אייער זוהן ווי אויך דעם פארשטעהער יואל צמח און די איבריגע פארשטעהער פון דער יודישער געמיינדע צו ברענגען פאר זיינע מאיעסטעט דעם קאיזער אויף דעם אלטשטעדטער רינג. איהר, העררע ראבבינער, זאלט מיטברענגען די פאהן, וועלכע איהר האט געפיהרט ביי די לעצטע קעמפפע געגען די שוועדען; אייער זוהן אבער זאל זיך אנטהון די מיליטערישע קליידער, וועלכע ער האט געטראגען אלס הויפטמאן פון די יודישע קעמפפער, דאס גאנצע יודישע פאלק זאל זיך קליידען פעסטליך און זיך פערזאמעלן אין דער סינאגאגע, וועלכע מען זאל בעלייכטען און אויפצופוצען ווי אם שבת אדער יום־טוב, אזוי בעפעהלט דער קאיזער.

דער רב וויל עפים ענפערן, אבער גראף קינסקי אונטערברעכט איהם, ריפענדיג:

— העררר ראבינער, מאכט נישט קיין איינווענדונגען! טהוט, ווי זיינע קאיזערליכע מאיעסטעט בעפעהלט! לאזט דעם קאיזער נישט לאנג ווארטען!

דער רב שיקט תיכף א דיענער צו יואל צמח און דוד שפירא ווערד דערווייל אנגעטהון פון די שטאדט־בעאמטען אין זיינע מיליטערישע קליידער, אסתר קאטץ און שרה שפירא קוקען האלב דערשראקען האלב ערשטוינט צו; זיי ווייסען נישט וואס צו קלערען, איז דאס צים גוטען אדער חלילה צום שלעכטען. אין דרויסען פאר דעם הויז שטעהט א גרויסע מענשען־מענגע פערזאמעלט, זיי ווילען וויסען, וואס דא קומט פאר.

באלד קומען אן די פארשטעהער, שבת'דיג אנגעטהון און דער רב איבערגיבט זיי דעם קאיזערליכען בעפעהל. גראף קינסקי פיהרט ארויס דוד שפירא, הייסט זיך איהם ארויפזעצען אויפ'ן פערד און בעגלייטעט פונ'ם רב, וועלכער טראגט די יודישע פאהן מיט'ן מגן־דוד, און פון די פארשטעהער, איילען זיי ארוים צום טהויער.

ביים טהויער בעגריסען זיי קאיזערליכע טראמפעטער און פויקער מיט א פייערליכען מאַרש און מיט מוזיקבעגלייטונג געהען זיי דורך די גאסען פון אלט־שטאדט ביז צים ראטהויז, פאר וועלכען עס שטעהט דער קאיזער פערדינאנד III, ארומגערינגעלט פון זיינע הויפבעאמטען, די גייסטליכע און דעם בעהמישען אדעל. נעבען קאיזער זיצט דער שטאטהאלטער גראף קאלאראדא אויף א פערד, האלטענדיג א צוזאמענגעוויקעלטע פאהן אין דער האנד.

ווען דער רב מיט זיין זוהן דוד און די פארשטעהער ערשיינען פאר דעם קאיזער, פערביינען זיי זיך טיעף, דעם קאיזער'ס ערנסטע געזיכטסציגע ווערען פריינדליכער און ער בעגריסט זיי מיט א לייטועלינען שמייכעל.

— ראבי שמעון שפירא און רו דוד שפירא, רייכט מיר אייער האנד! — בעפעהלט דער קאיזער.

ר' שמעון און זיין זוהן רייכען דעם קאיזער די האנד און דריקען זייערע ליפען עהרפורכטפאל אויף דעם קאיזער'ס האנד.

איהר, ראבבינער און זוהן — זאגט דער קאיזער ווייטער — האט געטהון דאס, וואס עס גערייכט דעם אדעל און דעם בירגער צום גרעסטען כבוד; איהר האט אייך ערווארבען א פערדיענסט, וועלכעס עס טהיילען מיט אייך בלויז דער שטאטהאלטער גראף קאלאראדא און די פראגער סטודענטען! איהר האט געוויעזען, אז די יודען זענען אזוי גוטע און טרייע אונטערטהאנען ווי אלע אנדערע בירגער — און איבערדעם דארפען זיי נישט מעהר ווערען אויסגעשלאסען פון כבוד און אנזעהען! איהר האט אייער ליעבע צום פאטערלאנד בעוויעזעלט מיט אייער בלוט אים קאמפף קעגען די שוועדען! די יודען האבען מיינע קעניגליכע בעהמישע הויפטשטאדט געראטעט מיט הילף פון גראף קאלאווראד און די סטודענטען! — גראף קאלאווראד, אייך געהערט די העכסטע מיליטערישע עהרע! איך ערנענע אייך צום גענעראל־פעלדמארשאל! די פראגער אוניווערזיטעט זאל בעקומען א עהרען־דענקמאל, א מארמארנעם סטודענט פאר איהרע טירען, צום אנדענקען אין די קעמפפע, וועלכע איהרע סטודענטען האבען געפיהרט אים לעצטען קריעג. — וואס אבער זאל איך אייך יודען געבען, דערפאר וואס איהר האט בעוויעזען אזא טרייע און אזוינע העלדענטהאטען? זאגט, ראבבינער שפירא, וואס ווינשט אייער פאלק פון מיר?

— גראסמעכטיגער קאיזערליכער העררע! — ענטפערט רי שמעון שפירא — מיר יודען בעטען נאר נישט, מיר פערלאנגען נאר נישט, מיר זענען צופריעדען, וואס אונזער אייביגער געפונט די גנעדיגע אנערקענונג ביי אייערע מאיעסטעט און אז אונזער קאיזערליכער העררע שפריכט אונס אויס דאפאר זיין לויב!

— איהר האט נאר נישט וואס צו פערלאנגען? — פרעגט דער קאיזער ערשטוינט — גאר נישט? קיין גנאדע, קיין פריווילעגיום? ס'איז דאך נישט קלוג פון אייך, אזא גינסטיגע געלעגענהייט אוועק צו לאזען און נישט אויסצונוצען פון אייערטוועגען! א קריסטליכער בירגער וואלט דאס נישט געטהון!

— ס'איז מעגליך, קאיזערליכע מאיעסטעט — ענטפערט דער רב — אז אנדערע מענשען וואלטען אויסגענוצט די איצטיגע געלעגענהייט. איך האב אבער שוין ערקלערט און ערקלער נאך א מאל, אז מיר יודען ווילען גאר נישט און מיר פערלאנגען גאר נישט! — וואס פאר א ווערט וואלט דען געהאט אונזער טרייע און אונזערע קעמפפע פאר'ן פאטערלאנד ווען מיר זאלען זיך דאפאר הייסען בעצאהלען? דאס בלוט, וואס מיר האבען פערגאסען, וואלט דען אינז געברענגט עפים א ברכה, אז מיר וועלען דאפאר געהמען געלד? ניין! אונזערע קריסטליכע מיטבירגער וועלען אונז נאך מעהר פעראכטען ווי ביז איצט...

גרויסמעכטיגער העררע! מיר יודען פון פראג לעבען אונטער דעם שוטץ, פון אייערע מאיעסטעט; אונזערע אבות האבען גענאסען דעם שוטץ פון אייערער מאיעסטעט

*) נייע אבאנענטען ערהאלטען די פריהעריגע פארטועצונגען אויף פערלאנגען גראטיס צוגעשיקט.

עלטערן און אורעלטערן, מיר האבען געקעמפפט געגען די שווערען מיט אונזער גאנצען כח כדי די שטאדט פראג צו שיצען געגען איהרע פיינד! דאס האבען מיר געהאלטען פאר אונזער פפליכט! אונזער גרעסטע בעלוינונג איז, אז מיר האבען אונזער פפליכט ערפילט פאר גאט און מענשען — מעהר ברויכען מיר נישט! —

מיר האבען געקעמפפט אין גאט׳ס נאמען! אויף אונזער פאהן געפונט זיך א „מגן־דוד“, דאס סימבאל פון אונזער רעליגיאן. גאט האט אונז, שוואכע, פעראכטעטע יודען געגעבען כח, צו קעמפפען גלייך מיט אלע בירגער און אונזער זיעג איז אונזער גרעסטער לויהן!

דער קאיזער איז שטארק ערגריפען פון דיעזע ווערטער

— אמת! — זאגט ער — אייער גאט און אייער שטארקער גלויבען אין איהם און אין זיין תורה האט אייך געהאלפען! — הערר ערצבישאף — ווענדעט זיך דער קאיזער צו דעם נעבען איהם שטעהענדען ערצבישאף פון פראג — די יודישע רעליגיאן מוז נישט זיין שלעכט, ווען זי פיהרט איהרע בעקענער צו אזוינע שענע טהאטען און פרינציפען! עס איז צו ווינשען אז די — קריסטליכע מיטבירגער זאלען זיך נעהמען א ביישפיעל פון די יודען!

— ראבינער שפירא! — זאגט דער קאיזער וויעדער צו ר׳ שמעון — עס איז מיר בעקאנט, וועלכע גרויסע קרבנות איהר האט געבראכט; וויעפיעל געלד און בלוט איהר האט געאפפערט, ווי שטארק און אויסדויערנד אייערע קעמפפער זענען געוועזען! איהר פערלאנגט גאר נישט דאפאר! גוט! אבער איך קען אייך נישט אוועקלאזען אהן א שום בעלוינונג! דו, ראבינער שפירא, וואס דו האסט געפיהרט דיין קהלה צו קאמפף און זיעג, זאלסט פון היינט אן פיה־ען דעם נאמען „שמעון הצדיק“, שמעון דער גערעכטער, און אויף דיין מצבה זאל מען עס פערשרייבען לזכרון פאר אייביגע צייטען, וואס דו האסט געטהון פאר דיין קאיזער און פאר דיין פאטערלאנד!

דער קאיזער נעמט ביים גראף קאלאראדא די רויטע זיידענע פאהן, וועלכע ער האלט אין דער האנד און זאגט:

— אט דיעזע פאהן שענק איך דער יודישען קהלה אין פראג אלס צייכען פון מיין אנערקענונג פאר איהרע העלדענטהאטען! דאס קריעגס־באנער, וועלכעס עס בעקומען נאר מיליטערישע רעגימענטער, זאל די יודישע געמיינדע פון פראג בעזיצען אויף אייביגע צייטען! איך אליין וועל עס אויפהענגען אין אייער שוהל, כדי דער היינטיגע טאג זאל בלייבען צום אייביגען געדעכטניס פאר אייך און אייערע קינדער!

דער קאיזער וויקעלט אויף די פאהן און דאס גאנצע פאלק דערזעהט אויף איהר א גאלדענעם „מגן־דוד“ אויסגעשטיקט. אין א ווינקעל פון דער פאהן געפונט זיך דאס קאיזערליכע וואפען מיט דער קרוין פון בעהמען.

דאס גאנצע פאלק ברעכט אויס אין א שטורמישען יובעל, דערמאנענדיג זיך, אז אונטער דיעזער פאהן האבען זיי פאר א קורצער צייט געקעמפפט און געזיעגט. איצט דערמאנען זיך אויך דער בירגער און דער אדעל, וואס זיי האבען די יודען צו פערדאנקען.

— דוד שפירא! — זאגט דער קאיזער — נעם די פאהן און טראג זי אין אייער שוהל. אונטער איהר האסטו געקעמפפט און געזיעגט! טראג זי אויך אים פריעדען אלס צייכען פון עהרע און אנערקענונג!

דוד שפירא פערנייגט זיך פאר׳ן קאיזער און נעמט איבער די פאהן.

דער קאיזער ווענדעט זיך איצט צום פארשטעהער יואל צמח מיט די ווערטער:

— איך האב אויף אנטראג פון דעם גראף טשערנין געוועהרט די יודען די גנאדע, אז זיי זאלען פון איצט אן קענען רוהיג און פריעדליך מיט אלע בירגער פון פראג פיהרען האנדעל און וואנדעל, און קיינער זאל זיי נישט שטערען! צווישען דער אלט־ און נייע־שטאדט פון פראג זאל ערעפענט ווערען א האנדעלס־מארקט, אויף וועלכען די יודען זאלען קענען האנדלען גלייך מיט די קריסטען און געניעסען אלע רעכטע אויף אייביגע צייטען! מיינע הערעאלדע וועלען דאס איצט עפענטליך געבען בעקאנט.

איצט, דוד שפירא, פיהר אונז צו אייער שוהל!

וויעדער קלינגען די גלאקען, שאלען די טראמפעטען און פויקען און דער קאיזער געפאלגט פון די גענעראלע און דעם העכסטען אדעל, רייטעט אונטער דוד שפירא׳ס אנפיהרונג צו דער יודענשטאדט!

די ענגע שמוציגע יודען־גאסען האבען נאך קיינמאל נישט דערלעבט אזא פייערליכען אויפצוג!

די אלט־נייע־שול איז העל בעלייכטעט און שבת׳דיג פערפוצט. דער קאיזער פערנייגט זיך טיעף, ווען ער קומט אריין אין דיעזען אלט־עהרווירדיגען גאטעס הויז, מיט איינענער האנד בעפעסטיגט ער דאס זיידענע באנער ביי איינער פון די זיילען אין דער מזרח־וואנד און דארט הענגט ביז אויף דעם היינטיגען טאג.

— — — — — — —

דער טאג, אין וועלכען די פראגער יודען האבען דערלעבט אזא גרויס כבוד, איז פאריבער. אסתר קאטץ איז געשטאנען ביים פענסטער פון איהר וואהנונג און האט געזעהען איהר חתן דוד שפירא רייטענדיג פאר דעם קאיזער מיט דעם רויטען זיידענעם באנער אין דער האנד. איהר פנים שטראהלט פאר גליק, איהר הארץ איז פול מיט זעליגקייט — אבער קיין ווארט קומט איבער איהרע ליפען... טריי האלט זי איהר שבועה.

זי שווייגט אויך אין דעם פייערליכען מאמענט, ווען זי שטעהט עטליכע וואכען שפעטער מיט דוד שפירא אונטער דער חופה. זי שווייגט אויך א גאנץ יאהר ווייטער; זי שווייגט אויך דעמאלט ווען זי געהט צו קינד. די גרעסטע שמערצען קענען איהרע ליפען נישט עפענען.

אבער ווען זי ווערד גליקליך ענטבונדען און איהר שוויעגערמוטער, שרה שפירא, ווייזט איהר דאס קינד, זאגענדיג: „מזל־טוב, אסתר, ס׳איז א יונגעל!“ דעמאלט פערגעסט זיך אסתר קאטץ. זי קען איהרע געפיהלע נישט מעהר אויפהאלטען, זי פערליערט די הערשאפט איבער איהר ווילען און רופט מיט פרייַדיגער פערציקונג: „א יונגעל! א יונגעל! געלויבט און געבענשט איז גאט! מיין פאטערס נאמען בלייבט ערהאלטען!“

פון איצט אן איז זי שוין גלייך מיט אלע מענשען. זי האט גענוג געליטען פאר איהר פריהערינען שטאלץ און איינבילדונג! דעם רעסט פון איהרע יאהרען פערברענגט זי אין גליק און צופריעדענהייט אלס ווירקליכע יודישע פרוי, אלס אמת׳ע טאכטער פון דער משפחה קאטץ, העלפענדיג ארימע און נויטהבעדערפטיגע.

— — — — — — — — — —

הונדערט יאהר שפעטער בעזוכט וויעדער א עסטררייכישער קאיזער די פראגער יודענשטאדט. ס׳איז דאס קאיזער יאזעף II., דער עדעלסטע און מענשענפריינדליכסטע מאנארך. קאיזער יאזעף II בעזוכט די יודישע אלט־נייע־שוהל, זעהט די פאהן פון זיין גרויספאטער הענגען אויף דער מזרח־וואנד און הייסט זיך דורך דעם רעמילטרינגען ראבינער דערצעהלען די געשיכטע פון דוד שפירא.

דער קאיזער בעזוכט אויך דאס אלטע בית־הקברות, די קברים פון שיה קאטץ, פון ר׳ שמעון און דוד שפירא און זעהענדיג, אז דאס בית־הקברות איז שוין איבערפולט און ס׳איז שוין קיין פלאץ פארהאנען פאר נייע קברים, אזוי אז מען מוז ווייטער אויפשיטען ערד אויף די אלטע קברים און גראבען נייע — גיבט ער ארויס דעם בעפעהל, אז דאס אלטע בית־הקברות זאל ווערען געשלאסען און מען זאל די יודען ערלויבען צו ערעפענען א נייעם בית־הקברות.

ער בעפעהלט אויך, אז דאס יודענפיערטעל זאל פון איצט אן הייסען „יאזעפס־שטאדט“, צום אנדענקען אן דער קאיזערליכער גנאדע.

דאס, וואס דער עדעלסטע מאנארך האט אין פראג געזעהען און געהערט, האט איהם פעראנלאסט, ארויסצוגעבען דאס בעריהמטע טאלעראנצעדיקט לויט וועלכען די עסטררייכישע יודען האבען בעקומען גלייכע רעכטע מיט אלע בירגער.

דוד שפירא׳ס העלדענטהאטען האבען אלזא נאך הונדערט יאהר שפעטער געבראכט כבוד און נוצען די עסטררייכישע יודען.

אין פראג איז זיין נאמען נאך ביז היינט געהייליגט ביי אלע יודען!

צו די לעזער!

אין דער היינטיגער נומער ענדיגט זיך דער ראמאן „דוד שפירא, דער בעפרייער פון פראג“. און אין דער קומענדער נומער וועלען מיר אנהייבען צו דרוקען א האכ־אינטערעסאנטען, שפאנענדען היסטארישען ראמאן

דון יוסף הנשיא

דער העלד פון אונזער נייעם ראמאן איז די בעריהמטע היסטארישע פערזענליכקייט, דאן יוסף הנשיא, הערצאג פון נאקסאס, וועלכער האט געשפיעלט א גרויסע ראלע אין דער געשיכטע פון דער טירקיי אים 16־טען יאהרהונדערט.

אין דעם ראמאן ווירד געשילדערט די געשיכטע פון דיעזען בעריהמטען מאן, זיין פאליטישע טהעטיגקייט, זיינע פלענער און זיינע קעמפפע, זיינע שוועריגקייטען מיט די אייגענע גלויבענסגענאסען — אלעס אין שפאנענדער, האכאינטערעסאנטער ווייזע.

די רעדאקציע.

בריעף פון ניו־יארק.

ענדליך קומט אונז דאך א מזל־טוב. און טאקע א ברייטע. ענדליך איז עס געלונגען די יודען פון ניו־יארק, באלד א מיליאן נפשות, צו ארגאניזירען און צו גרינדען א קהלה. איבערגעבענע מענשען און געטריי יודען האבען געארבייט לאנג און שווער גענוג, עפיס א מין ארדנונג, א שטיקעל סדר אין ניו־יארק צו בעשאפען. מען האט געוואלט און מען האט אויך געארבייט, אבער עס איז ווייטער נישט געקומען, ווייל, פערשטעהט איהר מיך, אין ניו־יארק האבען מיר נישט נור דעם גרעסטען קבוץ גלות וואס האט א מאל עקזיסטירט. מיר פערמאגען אויך דעם גרעסטען תוהו ובוהו, דער תוהו ובוהו פון די ששת ימי בראשית איז א נאר נישט אקעגען דעם ניו־יארקער. דארום איז געוועזען א שווער שטיק ארבייט דעם תוהו ובוהו איין ענדע צו מאכען און איין ארגאניזירטע קהלה צו בעשאפען. מען האט געמענט זאגען און ווארפען אויף אונז וואס מען האט געוואלט און ווער עס האט געוואלט. עס איז נישט געוועזען ווער עס זאל זיך אנרופען און פאר אונז אננעהמען. איהר האט נישט געהאט קיין שטיקעל פערטרעטונג, וואס זאל אייך רעפרעזענטירען די יודען פון ניו־יארק, וואס זאלען רעדען און וואס זאלען שרייען אין זייער נאמען. שטעלט אייך פאר איין מיליאן יודען אהן קאפ און אהן לייב און לעבען, אזא קע־פעי־שאפט אהן מינדעסטע אבטונג און אנזעהען, אהן מינדעסטען איינפלוס און אהן מינדעסטע ווירדע! ענדליך איז עס אבער ב״ה געלונגען, די פערטומעלטע בינדעלעך און גלידינקעלעך צוזאמענצוברענגען און פון זיי א מין גוף צוזאמענצושטעלען מיט א קאפ און פיס און אויך מיט לייב און לעבען. מיר האבען שוין א קהלה וואו אלע פערהאנענע ארגאניזאציאנען און פעראייניגונגען זענען פערטרעטען און אויך די שולען, אלע, פרומע ניט פרומע, ציוניסטען נישט ציוניסטען און רעפארמער, האבען זיך ענדליך פעראייניגט צו איין ציעל און צו איין צוועק בעזאמען צו ארבייטען פיר יודישקייט און יודענטהום. דאס איז געשעהן שבת־צו־נאכט דעם 27־טען פעברואר. די

נאַכט וועט פֿערבלייבען היסטאָריש ביז אייביג. דערבײַ האַלטענדיג מוז איך בעמערקען דאס אײַערער אַלאַנדסמאַן י' בעפֿעפֿער האט זיך א גרויסען פֿערדיענסט ערוואָרבען בײַ דער נאָבלער אַרבײַט פֿון פֿעראייניגונג. ער אַלס זשורנאַליסט האט נישט אויפֿגעהערט צו שרייבען און צו פּרעדיגען פֿאַר דער אידעע צו גרינדען א יודישע קהלה. אסך האָבען געאַרבײַט אין דער זאַך דער זשורנאַליסט גדליה בובליק, א יונגער און היימער יוד און ציוניסט, זיין פֿעדער האט ער מקריש געווען נאָר פֿאַר יודישקייט און פֿאַר ציון. דער ראַבינער פֿון דען גרעסטען און רײַכסטע טעמפעל פֿון דער וועלט „טעמפעל עמאַנועל" דער יונגער דר. יהודה ליב מאַגנוס, דער גרעסטער אין טעטיגסטער רעדעלספֿיהרער פֿון די היזיגע ציוניסטען. אַ יוד וואס איז א זעלטענהייט צו געפֿונען, ער גייט אין פֿײַער פֿאַר דאס יודישע פֿאָלק און פֿאַר יודישקייט — אט די האָבען דען גרעסטען חלק מיט די צוויי צייטונגען דאס „טאָגבלאַט" און „דער מאָרגען זשורנאַל" אין דער גרינדונג פֿון דער יודישער קהלה.

אַלעס פֿרייט זיך, נור די „געגאַסען" מיט זייער מאררים ראָזענפֿעלד, זענען שטאַרק רעריבער אויפֿגעבראַכט. אַבגעשמיסט פֿון ראָזענפֿעלד'ס ריכטער־טאַלענט אין וועלכען יעדער איז מודה. איז ער איצט נאָר אַזאַ „ווילדער געגאָסען". פֿײַער און וואַסער שיט ער אויף די יודען וואס זענען יודען און מיינען עפּיס רעכטס פֿאַר יודען. מען קען עס נאָר נישט בעגרייפֿען, אז א מאַן, וואס האָט אָנגעשריבען „דעם יודישען מאַי", זאל קענען אנשרייבען אין געגאַסישען בלעטעל אַזעלכע מין זלזולים און זידעלייען אויף יודען, דערפֿאַר וואס זיי ווילען גוטעס און רעכטעס. עס איז אבער קיין וואונדער, ווייל מען ווייסט אז ראָזענפֿעלד פֿערמאָגט אויסער זיין ריכטער־טאַלענט, נאָר א קעשענע, און וואו די קעשענע האט נישט ראַ"ט איז ער להשמיד ולהרוג. א סימן דאַפֿאַר זענען זיינע רייזעבילדער וואס ער האט געשריבען פֿון גאַליציען... אבער כ"ה ער און די געגאָסען האָבען נאָר קליינע בעדייטונג אים יודישען לעבען אין ניו־יאָרק, חוץ אין זייער קלייזעל און ווען ער צושרייט זיך אמאל נייט עס נישט ווייטער ווי דאס קליינע קלייזעל־בלעטעל „פֿאָרווערטס".

איהר האָט אוודאי געהערט פֿון די ווייבערישע מלחמות וואס גייען אָן אין לאָנדאָן, איהר האָט אייך אוודאי אַמיזירט איבער דעם ווייבערישען עקשנות, וואס האָבען זיך צוגעשפּאַרט צו די לאמפּען שטאַנגען, און זיך נישט געלאָזט אַבריסען. מיר האָבען דאס דאָהיער אין ניו־יאָרק אויך. מיר קענען זיך פֿערגינען מיט אונזערע אויגען דאס צוצוזעהען; נאָר אבער דאס אינטערעסירט דאָך אייך נישט. איך וויל אייך נאָר דאס אינטערעסאַנטע דאָבײַ מיטטהיילען. אונזער אַ שוועסטער, א יונג מיידעל פֿון מיטען גהעטאָ, איז איינע פֿון די וויכטיגסטע און טהעטיגסטע מאַכערקע בײַ די דעמאָנסטראַציעס פֿאַר פֿרויען־וואַהלרעכט. רישנה נאַכמאַנאוויטץ, אַ איינפֿאַך אַרבײַט־מיידעל האט זיך אַרויפֿגעאַרבײַט אויף דער פּלאַטפֿאָרמע, וואו די נאָבעלסטע פֿרויען, די „פֿיפֿט אַוועניו לעדיעס", זענען די תושבים. זי איז איינע פֿון די בעסטע אַגיטאַטאָרס און טהוט אַם מעהרסטען אויף, זי האַלט רעדעס אין די שענסטע גאַסען פֿון ניו־יאָרק און טויזענדע מענשען שטעלען זיך אָב הערען איהרע רעדעס. דאס אינטערעסאַנטע דאָבײַ איז, דאס זי איז אַ גוטע ציוניסטין.

מיר יודען פֿון אַמעריקא זענען ב"ה געבענשט מיט אורחים נכבדים, איינער גייט איינער קומט. די פּלאַנס האָבען קיין אויפֿהער און די רעדעס מיט די באַנקעטס האָבען גאָר קיין צאָהל. יעצט האָבען מיר אבער אַ גאַסט פֿון א זעלטענעם מין נישט אַלטאָגליך. איהר האָט אוודאי געהערט פֿון דעם נייען פֿעראיין וואס האָט זיך געגרינדעט אין ירושלים מיט דעם נאָמען „שילה" „שובה ישראל לארץ האבות", מיט דעם צוועק די „יק"א" צו בעאיינפֿלוסען איהרע שווערע מיליאָנען אין ארץ ישראל צו פֿערווענדען אויף פּראַקטישע צוועקע. מאַדאַם דר. בובמיל איז אַלס משולח פֿון דיזען פֿעראיין אַהער געקומען צו אַגיטירען פֿיר די אידעע. זי ווערט מיט בעזאָנדערער סימפּאַטהיע אויפֿגענומען איבעראַל וואו זי קומט. עס איז טאַקי אַ שאד, דאס זיבציג מיליאָן דאָלאַר זאלען זיך אַזוי אַרומוואַלגערן אָהנע גרויסע נוצען, אבער בײדעם אַלעס איז עס נאָך א פֿראַגע, אויב זי מיט דעם גאַנצען „שילה" וועט עפּיס אויפֿטהון, הלוואי! מיר וואָלטען אוודאי צופֿריעדען געווען.

דר. שמריהו לעווין, וואס איז אַהערגעקומען אַלס משולח פֿון דען דייטשען הילפֿספֿעראיין צו אַגיטירען פֿאַר דעם טעכנישען אינסטיטוט, וואס מען וויל בויען אין חיפה, פֿערלאָזט אונז שוין. ער פֿאָהרט צוריק נאָך דייטשלאַנד מיט דעם גרעסטען ערפֿאָלג, וואס אַמאָל א משולח האט דאָהיער געהאַט. עס איז איהם געלונגען, די גרויסע פֿילאַנטראָפּען ווי אויך דאס פּובליקום צו פֿעראינטערעסירען אין דעם פּאָליטעכניקום. מר. יעקב שיף האט געגעבען א נדבה פֿון א האַלבען מיליאָן פֿראַנק. הנדיב ראָזענוואַלד צעהן טויזענד דאָלאַר. דר. עמיל הירש, דער בעוואוסטער רעפֿאָרמער, האט אויך בײגעשטייערט א היבשע סומע. די קהלה דעטראָיט איבער דרײַטויזענד דאָלאַר און נאָך פֿיעלע אַנדערע האָבען געגעבען גרויסע סומען. עס איז א שאד, דאס שמריהו לעווין מוז שוין אוועקפֿאָהרען. ער האָט פֿיעלע איינלאַדונגען בעקומען פֿון פֿיעלע גרויסע שטעדט צו זי צו קומען און די אַנגעלעגענהייט צו ערקלערען, ער האָט אבער געמוזט זיך אָבזאָגען פֿון בעזוכען, ווײַל דאס אַקציאָנס קאָמיטע ברויך איהם האָבען.

מיט אַפּאַר וואָכען צוריק איז אין וואַשינגטאָן געווען א אינטערעסאַנטע אויסשטעלונג פֿאַר „לונגען־קראַנקהייט", פֿערבונדען מיט א קאָנגרעס פֿון דאָקטאָרען פֿון דער גאַנצער וועלט. א בערלינער דאָקטאָר דר. שאַראַהסאָן, א פּלימעניק פֿונ'ם בעגרינדער פֿונ'ם ניו־יאָרקער „טאָגעבלאַט", האט געהאַלטען א פֿאָרטראַג און האט פֿאָרגעלייגט א פּלאַן ווי אַזוי מען זאָל בויען הייזער פֿאַר לונגענקראַנקע, דער פּלאַן האט אַרויסגערופֿען גרויסען בײפֿאַל. ער האָט בעקומען פֿונ'ם קאָנגרעס אַ מעדאַל, און איצט האט די רײַכע אַלמנה מ"ס. וואַנדערבילט געשפּענדעט אַ מיליאָן דאָלאַר צום בויען אַזעלכע הייזער פֿאַר לונגענקראַנקע.

ש. בן שאול.

בכל־מכל־כל.

(שאַ, שאַ, שאַ! — א געפֿעהרליכער קראַנקער — דאס קאָנסיליום — די דאָקטוירים קענען זיך נישט אייניגען — א קונדאס וויל נישט פּאָלגען — דער מלאך־המות שלייפֿט דאס מעסער — דער פֿינלענדער סענאַט טהוט תשובה — רחמנות אויף אָקסען — נישט פֿערליערען די האָפֿנונג).

שאַ. שאַ. שאַ...

נישט הויך רעדען, נישט צוקלאַפּען די טהיר, געהען אויף די שפּיץ פֿינגער — שאַ... שאַ... שאַ...

דאָ'ט אינעווייניג ליעגט אַ קראַנקער, אַ שווער קראַנקער; שטער'ט נישט זיינע לעצטע עטליכע מינוט; רויבט איהם נישט די לעצטע רוהיגע מאָמענטען.

אין די סאַלאָנען אָבער ווערד איצט אָבגעהאַלטען אַ קאָנסיליום; עטליכע בערימטע דאָקטוירים האַלטען אַנ'עצה, ווי אַזוי דעם חשוב'ן קראַנקען צו העלפֿען. אפשר וועט זיין מעגליך, איהם צו דערהאַלטען בײם לעבען.

זיי זענען אַלע איינינג אין דעם בעשטרעבען, זיין לעבען צו פֿערלענגערן, אבער וועגען דעם רעצעפּט קענען זיי זיך נישט אייניגען. יעדער וויל דוקא, אז זיין מעדיצין זאל אנגענומען ווערען. יעדער האט א בעזונדערען פּלאַן, ווי דעם שווער־קראַנקען צו ראַטעווען און די דאָקטוירים קענען זיך נישט אייניגען.

די קריזע דויערט שוין א היבשע צייט. פֿון טאָג צו טאָג מ'ינט מען, אַט לאָזט דער קראַנקער די נשמה. הינטער איהם שטעהט שוין דער מלאך־המות און שאַרפֿט דאס מעסער... מען הערט דייטליך דאס שאַרפֿען און שלייפֿען... סזזז... סחזז... סזזז...

די דאָקטוירים ווילען נאָך פּרובען זייער לעצטע קונסט... אבער זיי קענען זיך נישט אייניגען און דערווייל וועט אפשר דער חולה אָבשטאַרבען.

* * *

ס'איז זעהר א וויכטיגע פּערזענליכקייט, אַט דער חולה; ער איז בעקאַנט אין דער גאַנצער וועלט. דער „וועלט־פֿריעדען" הייסט ער... און זיין קראַנקהייט הייסט סערביען. אין בעלגראַד ליעגט ער אויף דעם קראַנקענבעט און די דיפּלאָמאַטישע דאָקטוירים בעמיהען זיך, איהם צו ראַטעווען. אבער זיי קענען זיך נישט אייניגען.

דאָקטאָר עהרענטהאַל מיינט, מען מוז דורך אַ שאַרף מיטעל ברעכען די קראַנקהייט. זי מוז אַבטײטען אז; די בעסטע מעדיצין איז „אולטימאַטום"... דר. איזוואָלסקי דאַגעגען זאָגט, דער קראַנקע איז זעהר שוואַך, אין אויפֿגערעגט, מען טאָר אַזוינע שאַרפֿע מיטעל נישט אָנווענדען; די בעסטע מעדיצין איז „קאָנפֿערענץ" דר. פּישאָן. דר. גריי אין דר. טיטאָני זענען צוואַר אויך פֿאַר „קאָנפֿערענץ", אבער זי מיינען, או דאס אַליין איז נישט גענוג; מען מוז צומישען נאָך עטליכע גראַם „אינטערווענציע". דר. בילאָוו טענה'ט, מען זאל אויסמישען אלע דריי מעדיצינען אין איינעם: „אולטימאַטום", „אינטערווענציע" און „קאָנפֿערענץ" — דאס וועט זיכער העלפֿען...

אַט אַזוי האַמפּערן זיי זיך אַרום שוין עטליכע וואָכען. דער חולה ליעגט און קרעכצט, ער רעדט פֿון היטץ, מען הערט שוין קוים זיין שוואַכען אָטהעם... אַט אַט לאָזט ער די נשמה...

צום אונגליק נאָך זענען זיינע קראַנקענוועכטער נישט בעזונדערס געשיקט. דר. מילאָוואַנאָוויטש, דר. ציוקאָוויטש האָבען אומגעלימפּערטע הענד. בײ יעדער זייער בעוועגונג קרעכצט נעבעך דער חולה און זיפֿצט. אז ער רייסט אויס בײם האַרץ...

דאַצו געפֿינט זיך נאָך דאָ'ט, אין דעם נאָהענסטען שכנות פֿונ'ם קראַנקענבעט, א ווילדער יונגאַטש, א שקץ שבשקצים, אַ „קונדאַס שבקונדסים", געאָרגי'ל, וואס וויל נאָר נישט בעריקזיכטיגען דעם צושטאַנד פֿון חולה, ער שרייט און ליאַרמט און געוואַלדעוועט מיט אַלע כחות און די דאָקטוירים האָבען דייער מורא, ער זאל מיט זיין פּיסק איהם נישט דערגעהען דעם עק...

שאַ שאַ. שאַ!... הערט מען רופֿען פֿון אַלע זייטען... זייט רוהיג שטיל... שטערט נישט דעם שלאָף פֿון קראַנקען; שטערט נישט די דאָקטוירים אין זייערע בעראַטהונגען, אפשר וועלען זיי זיך פֿאָרט קענען אייניגען אויף דער ריכטיגער „מעדיצין", אפשר וועלען זיי פֿאָרט קענען געפֿונען אַ מיטעל, דעם חולה צו דערהאַלטען בײם לעבען!

אַלסדינג גוט און שען. ווען געאָרגי'ל זאל וועלען זיין אַביסעל שטילער, ווען מילאָוואַנאָוויטש, נאָוואַקאָוויטש און ציוקאָוויטש זאָלען נישט האָבען אַזוינע אומגעלימפּערטע הענד, ווען דר. איזוואָלסקי און דר. עהרענטהאַל זאָלען זיך נאָר קענען אייניגען!

דערווייל שטעהט אבער שוין דער מלאך־המות און שאַרפֿט זיין מעסער... ער גרינזט מיט די צייהן און בעלעקט זיך שוין. ס'וועט זיין א פֿעט בה, א גוטער ביסען. א חשוב'ער בר־מינן... מען הערט דייטליך דאס שאַרפֿען און שלייפֿען... סוווזז... סווזז... סזזז...

* * *

קראָנפּרינצ'ן געאָרג איז א „קונדאַס", אַ שקץ, א עזות־פּנים... ער וויל נישט געהאָרכען וואס עלטערע מענשען פֿערלאַנגען. ער שטעלט זיי אַרויס די — צינג, מאַכט א לאַנגע נאָז, ווייזט זיי א פֿײג און טהוט זיך זיינס...

דער סענאַט פֿון פֿינלאַנד איז שוין בעסער ערצויגען.

זייט יאָהרען לעבען די פֿינלענדער נישט בשלום מיט דער רוסישער רעגירונג... זיי ווילען נישט פּאָלגען וואס מען בעפֿעהלט זיי פֿון פּעטערסבורג. ערשט נישט־לאַנג איז דער דאָ'טיגער לאַנדטאַג אויפֿגעלעזט געוואָרען וועגען נישט־פּאָלגען די בעפֿעהלע פֿון פּעטערסבורג.

איצט טהוען זיי תשובה, געבען אויף דאס עקשנות און ווילען שוין זיין גוט און פֿרום. זיי האָבען אַרויסגע־

נעבען א געזעץ, מיט וועלכען סובארין, מענטשעקאָ'ן און זייערע חברים וועלען שוין זיין צופריעדען...

דער פינלענדישע סענאט האט פערבאטען די יודישע שחיטה!

נישט די שחיטה פון יודען! אזוי ווייט רייכט נאך נישט זייער מענשענפיינדליכקייט; נאר די שחיטה פון אקסען לויט דער יודישער רעליגיע! זייער וויך הארץ קען נישט צוזעהען דאס צער־בעלי־חיים, די שמערצען פון די אקסען, ווען זיי צאפּלען אונטער'ן חלף פונ'ם שוחט...

די פינלענדער פאלגען שוין, וואס מען בעפעהלט זיי פון פעטערסבורג... קרושעוואן, פורישקיעוויטש, באב־רינסקי און זייערע חברים וועלען שוין נישט מעהר שימ־פפען איבער זיי. זיי זענען שוין גוט און פרום...

נאר נישט געזארגט. דער „וועלט־פריעדען" האט שוין איבערגעלעבט אזוינע „קונדסים" ווי קראנפרינץ נעא־ן; און די יודישע רעליגיאן האט שוין איבערגעלעבט אזוינע בעשליסע ווי דער לעצטע פונ'ם פינלענדער סע־נאט...

נאר נישט פערליערען די האפנונג; נאר נישט פערצווייפעלט! גאט וועט שוין העלפען און מיר וועלען נאך האבען א נוטען שבת.

א יודישער באטשאפטער.

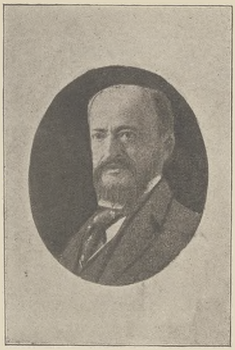

א יודישער באטשאפטער: אסקאר שטרויס, דער נייער אמערי־קאנישער באטשאפטער אין יאפאן.

פון וואשינגטאן מעלדעט מען, אז פּרעזידענט טאפט האט אנגעבאטען צו אסקאר שטרויס, וועל־כער איז געוועזען האנדעלס־מיניסטער אין ראזעוועלט'ס קאבינעט, דאס אמט פון אמבאסאדאר צו יאפאן. שטרויס האט עס אנגענומען.

פּרעזידענט טאפט האט נאך א לאנגען ישוב־הדעת געפונען אז שטרויס איז דער פּאסענדסטער מאן צו פערט־עטען דעם וויכטיגען אמט פון אמבאסאדאר צו יאפאן. שטרויס איז זעהר גוט בעקאנט מיט אינטערנא־ציאנאלע געזעצע און דיפּלאמאטי. ער איז געוועזען גע־זאנדטער צו טירקיי אונטער פּרעזידענט לינקאלן און האט פיעל נוצען געבראכט צו אמעריקא.

אויסער דעם האט שטרויס אלס האנדעלסמיניסטער שטודירט די פראגע פון יאפּאנישע איינוואנדערונג און האט זיך א־ויסגעצייגט אין דעם זעהר ליבעראל און זעהר פריינדליך צו די יאפּאנער. פּרעזידענט טאפט האט איינגעזעהן אז איצט, ווען די בעציהונגען צווישען אמעריקא און יאפאן זענען פערדונקעלט געווא־רען דורך די אגיטאציאן געגען יאפּאנער אין איינינע אמעריקאנישע שטאאטען, איז בעזאנדערס נויטיג אז א פריינד פון יאפאן זאל פערטרעטען אמעריקא'ס אינטע־רעסען אין יענעם לאנד.

לכבוד פסח

די נומער 12 פון דער „יודישע אילוסטרירטע ציימונג" וועט ענטהאלטען א בעזונדערע הומאריסטישע גראטיס־ביילאגע

„מה נשתנה"

מיט העכסט אריגינעלע ארטיקעל, הומאר און סאטירע, קאריקא־טורען, הומאריסטישע בילדער א. ז. וו.

די פ. ט. פערשלייסער ווערען געבעטען, רעכטצייטיג בעקאנטצוגעבען, וויפיעל נומערן זיי ווינשען, כדי מיר זאלען וויסען וויפיעל עקזעמפּלארע צו דרוקען.

די אדמיניסטראציע.

וואו נעמט מען אויף פסח?

(א בילד).

לייביש חיים איז שוין יאהרען לאנג א בעלפער און מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען די וועלט האט זיך געפיהרט לויט'ן מנהג פון קדמונים, אז יעדער יוד וואס האט א קינד געהאט האט ער דאס צו דריי יאהר אין חדר אריין אבגעגעבען און דאס קינד האט זיך אין א בעלפע־בענו'טינט, מ'זאל עס אנטוהען, וואשען, ברכה זאגען, אין חדר אריין פיהרען, עסען ברענגען, און ער, לייביש חיים, אליין איז אויך קיין גרויסער בעדארפער נישט געוועזען, האט ער זיינע 3—4 רובל א וואך ווי עס איז פערדינט. נור שפעטער אז ס'איז א מאדע געווארען די קינדער אין די חדרים מתוקנים, שקאלעס, גימנאזיעס אריינצוגעבען, און לייביש חיים איז דערווייל א מטופל מיט פינף קינדער געווארען, זיין ווייב האט פון די ווילנאטנע דירות און פון א ביסעל צוהיננערן אנ'אונגעהיילבארען פעהלער געקריגען, האט ער זיך מיט זיין פאמיליע ממש נישט געהאט מיט וואס צו דערנעהרען...

נור א גאנ'ן יאהר ווי שלעכט ס'איז מ'קומט פאר'ט איבער, ס'טרעפט זיך אמאל א היימישער ברית, אנ'ארימע חתונה, וואו מ'פערדיענט א פאר גולדין. אבער אויף פסח וואו נעמט מען?

פסח איז נישט אזוי ווי אנדערע ימים טובים. ס'ערשטע דארף מען אנגרייטען „מצות" אויף גאנצע אכט טאג, און ערשט וואו איז: קארטאפלעס, ציבעלעס, בארקעס, א פאר אייער, א ביסעל שמאלץ, וויין אויף ארבע כוסות, וואס אהן דעם קען מען זיך דאך נישט בעגיין. און אצינד ווי עסט מען דאס נישט יו"ט — אין נאך דערצו אזא יו"ט ווי פסח, וואס יעדער יוד דארף זיך פיהלען פריילוך, פריי, צופריעדען ווי א מלך וואס האט זיין שונא מנצח געווען — א שטיקעל פלייש, א פיצעל פיש א. ד. ג. און ווי ארום קען מען אין אזא הייליגען יו"ט געהן, מיט די קינדער באנאנד, קריעה־בלוי, אהן א מלבוש, אהן שטיוועל א. ז. וו.

אט דאס קלערען „וואו נעמט מען אויף פסח?" האט איהם, א חוץ זיינע אלטעגליכע צרות, גאר נידערגעשלאגען...

א קלייניגקייט ס'בעדערפעניש אויף פסח!... און ס'איז נישטא וואו א גראשען צו פערדיענען, האטש געה ווארף דיך אין וואסער אריין!...

און טראכטען וועגען פסח האט ער אנגעהויבען נאך אין מיטען ווינטער, באלד נאך חנוכה, ווען ר'איז פון די פיין: נויט, הונגער, קעלט נישט לויז געוועזען. טיעף־טיעף איז איהם די פראגע: „וואו נעמט מען אויף פסח?" אין מח אריינגעקראכען און ס'האט איהם שיעור נישט דעם קאפ געלעכערט...

אמאל אין א קאלטען פראסטיגען שבת־אבענד איז לייביש חיים אין בית־מדרש נאך מנחה־מעריב געזעסען; אהיים צו זיך האט איהם נישט געצויגען ווייל ס'איז ביי איהם אין שטוב שרעקליך קאלט געוועזען. נישטא מיט וואס צו הייצען, נישטא קיין געלד, האלץ צו קויפען. ס'איז גענוג אז דאס קראנקע ווייב מיט די ארימע קינדער ווערען אויסגעפרירען. וואס קען ער רען דערצו טהון?... אין דא אין בית־מדרש, נעבען געהייצטען אויבען וואו ס'איז אזוי ווא־ם און ליכטיג, איז ער געזעסען און געדרימילט. נור די פראגע „וואו נעמט מען אויף פסח?" האט איהם נישט געלאזט איינשלאפען...

נעבען איהם האט זיך ביים אויבען א בעקאנטער יוד, יהושיע'לע לוי, אנידער געזעצט, און גלעטענדיג דעם אויבען האט ער מיט ציהענדיגע ווערטער אויסגעזאגט:

„איי, סא תענוג דא צו זיצען, ממש א גן־עדן!... כ'האב היינט געהאט עטליכע פוד חלב מיט א פאר צענטנער ביינער אבצופיהרען, בין איך געפאהרען עטליכע מאל איבער דער שטאדט, מחמת ס'פערדיל האט נישט געקענט פיהרען אזא משא מיט איינמאל. א קלייניגקייט אזא פראסט... געבעך א רחמנות, א בהמה... און משטיינסט־געזאגט וואס פערדיענט מען?... ווען נישט וואס מיין ווייב איז א בעקע־ין געווא־ען וואלט איך טאקי קיין פרנסה נישט געהאט... זי האט מיר אפילו געזאגט אז זי וויל מאכען א פאבריק צו באקען מצות אויף פסח. נור וואו האב איך געלד אריינצולעגען אויף כלים, טישען, האלץ וכדומה אזעלכע זאכען?... זי, ס'ווייב הייסט עס זאגט אז מ'קען קריגען א שותף... כ'ווייס?..."

לייביש חיים הערענדיג אז יהושיע'לע לוי קלערט וועגען א מצה פאבריק מאכען, האט זיך אין זיין קאפ אנגעהויבען א האפנונג גראנק פלאנטערן: „אפשר וועל איך ביי איהם קענען פערדיענען אויף פסח? א דאנק וואס כ'וועל טהון? כ'וועל זיין א רעדלער"...

ער האט נישט לאנג געטראכט און געזאגט מוטהיג:

— ר' יהושיע'לע! נעמט מיך צו פאר א רעדלער!...

יהושיע'לע לוי זייענדיג א פשוט'ער יוד, נישט קיין געניטער מצה־בעקער און נישט וויסענדיג אויב דאס רעדלען פאדערט בקיאות, האט איהם געענטפערט:

— נו, אדרבה, פאר וואס נישט. איידער א אנדערער איז גלייכער דו זאלסט פערדיענען, א היימישער מענש!

לייביש חיים איז פלוצלינג אין איין מינוט פון דער פראגע „וואו נעמט מען אויף פסח?" דערלייזט און בעפרייט געווארען. און פון צופריעדענהייט, אז ער האט שוין וואו צו פערדיענען אויף פסח, האט ער שוין נישט געקענט אויפ'ן ארט איינזיצען, עפּיס א פרייליכע שטימונג האט איהם אין דער לופט געהויבען... ער האט נאך גערעדט א ווײלע מיט יהושיע'לע לוי מכח דער מצה־פאבריק און מכח דעם רעדלען. און אז יהושיע'לע לוי האט איהם פערזיכער'ט אז מ'וועט דערלעבען מיט געזונד וועט ער, לייביש חיים, זיין ביי איהם אין דער מצה־פאבריק רעדלער, האט ער איהם די האנד געגעבען, און ער האט זיך עפּיס געפיהלט אזוי נאהענט, אזוי פריינדליך צו יהושיע'לע לוי גלייך ער וואלט אין איהם א נייע נשמה אריינגעבלאזען. ער האט איהם געוואונשען א גוטע נאכט און איז פון בית־מדרש בשמחה'דיג ארויסגעגאנגען, ער איז צום ווייב אהיים געקומען, איהר די גוטע בשורה דערציהלט: ער וועט שוין האבען וואו אויף יו"ט צו פערדינען, ר'וועט אין א מצה־פאבריק א רעדלער זיין... און מיט דעם אליין, וואס ער איז פון אזא שווערען עול טאג און נאכט צו קלע־ען וואו פערדינט מען אויף יו"ט פטור געווא־ען, האט ער זיך גליקליך געפיהלט...

די אלטעגליכע צוגעוועהנטע צרות האבען איהם שוין אויפגעהערט צו קימערן, אבי ער וועט פערדיענען אויף פסח.

*

ס'איז געקומען נאך ר"ח אדר טרעפט ער יהושיע'לע לוי אויף דער גאס געהענדיג נעבען פע־דיל וואס ציהט מיט אלע כוחות אביסעל הלב. ער שטעלט איהם אב און זאגט מיט א זיכערען קלינגענדיגען טאן:

— נו ר' יהושיע'לע, ווען הויבט מען אן צו באקען מצות?...

יהושיע'לע לוי — גלייך ס'וואלט איהם א בעל־חוב געטראפען און מאהנט איהם דאס, וואס ער האט נישט צו בעצאהלען — ענטפערט מיט א־אבגעלאזענע אויגען און מיט א לאנגזאמע שטימע:

— דו הערסט דאך, לייביש חיים, כ'ווייס נאר נישט, מיין ווייב האט צוגענומען א שותפ'טע... א געניטע מצה בעקערין... זי האט אריינגעלעגט געלד וויפיעל מ'האט בעדארפט... זאגט זי, די שותפ'טע, אז... זי האט איינענע געניטע רעדלערס... זיי רעדלען שוין הדרייסיג יאהר... און די ביזט דאך נישט קיין געניטער רעדלער... האסט קיינמאל קיין מצות נישט גערעדעלט... ע'ב זאגט זי... זי וויל דיך נישט... גלייב מיר... איך... ווייס דאך גאר נישט... האב נישט קיין פאראיבעל...

לייביש חיים, הערענדיג די ווערטער, וואס האבען איהם ווי א דונער געטראפען איז ער צעמישט געווא־ען. די צינג איז איהם צ'ווישען די צעהן ווי א לעדער געווא־רען און ער האט נישט געקענט קיין ווארט ארויס־רעדען.

און יהושיע'לע לוי, מיינענדיג גאנ'ץ פשוט: „וואס האט ער רען צו מיר? וואס בין איך שולדיג, און מסתמא האט ער צו מיר קיין שום פראטענזיע נישט..." האט ער ס'פערדיל ביי די לייצעס א ציה געגעבען און געהענדיג פאמעליך אזוי ווי א בעגלייטער האט ער זיך מ'ט'ן פערדיל פון דעם ארט דער־ווייטערט...

און אז לייביש חיים איז, שטעהענדיג א ווייל, געקומען צו זיך, האט ער צוריק דערפיהלט די פריהערדיגע שמערצען, נור מעהר שוידערהאפטינער, ערגער, ביטערער... זיין גאנצע טרייסט, זיין איינציגע נחמה וואו אויף יו"ט צו פערדיענען איז פון איהם אזוי ווי מיט דער האנד אוועקגענומען געווארען...

ער האט זיך אנגעהויבען נאכצופרעגען וואו ס'איז ערגעץ דא א מצה־פאבריק, אפשר וועט ער דארט א שטעלע בעקומען א מצה רעדלער צו זיין. און נאך גאנצע דריי טאג ארומלויפען ווי משוגע אין אלע מצה־פאבריקען און בעקומענדיג אומעדום דעם זעלבען ענטפער: „ס'איז שוין פערנומען" האט ער זיך שוין קיין שום עצה נישט געקענט געבען. אין אין קאפ האט איהם ווידער אנגעהויבען אונאויפהער צו ענבערען די פראגע: „וואו נעמט מען אויף פסח?".

לובלין. — י. וויירענווערג.

פון נאהנט און פון ווייט.

— די נאכט פון 27־טען אויף 28־טען פעבער איז אין מזרח־פערסיען געוועזען א שרעקליכע ערד־שיטערניש, עהנליך צו מעסינער. דאס ערד־ציטערניש האט פערכאפט העכער 300 שטעדט און דערפער. 128 ישובים זענען אינגאנצען צושטערט געווארען. ס'זענען אומגעקומען העכער 20 טויזענד מענשען. די פערזישע אדמיניסטראציע טהוט גאר נישט. זי שטע־ט נאך דעם רוסישען מיליטער, וועלכער האט זיך געוועזען געפרובט צו ראטעווען די לעבענדיג־בעגראבענע און בעגראבען די טויטע. ס'איז א גרויסע סכנה, ס'זאל נישט ווערען קיין עפּידעמיע אין גאנ'ץ מזרח־פערסיען, צוליעב דער פערדארבענער לופט פון די טויטע קערפער, וואס פוילען אהן קבורה.

— פון לאנדאן איז מען מודיע, אז די הויפּט־פערוואלטונג איבער די ענגלישע קאלאניעס האט בעקומען א ראפּארט וועגען דער ענטדעקונג פון א גאנצע מענשענפרעסערישע בעפעלקערונג נישט ווייט פון אוגאנדא, א געגענד, וועלכע איז נאך ווענג בעקאנט. די פראווינץ הייסט אובידעלי, אויפ'ן נאמען פון שבט, וואס וואהנט דארט און בעשטעהט פון א גרויסע און א נעדריגע בעפעלקערונג. דארט געפינען זיך ביז 400,000 איינוואהנער. אלע זענען שווא־ץ און געהען א־ום אינגאנצען נאקעט. זיי בעארבייטען די ערד מיט גרוים פלייס. אז מען געהט ארום אין זייערע פעלדער און פארביי זייערע געבירגע ווייןפלאנצונגען און פרוכטגערטנער, מיינט מען אז מען געפינט זיך ערגיץ אין די בליהענדע ערטער פון דרום־פראנקרייך. אויף די דאזיגע שענע לאנדשאפטען קומען גאנ'ץ אפט פאר שרעקליכע סצענעס פון מענשען־פרעסעריי. אויך טויטע. אנשטאט זיי צו בעגראבען, פרעסען די ווילדע אויף. זיי זאגען, אז זיי פרעסען אויף די טויטע, ווייל אבגעבען אויף קברים פרוכטבארע שטיקער ערד, הייסט ווייניגער מאכען די לעבענסמיטלען פון לאנד.

— אין חודש יאנואר זענען קיין ניו־יארק אנגעקומען 34127 איינוואנדערער, צווישען וועלכע עס האבען זיך געפונען 3310 יודען. געקומען זענען זיי: פון רוסלאנד — 2235, עסטרייך — 581, אונגארן — 299, רומעניען — 133, ענגלאנד — 25, דייטשלאנד — 12, טערקיי — 3, בולגאריען — 3, און פון שוועדען — 1. פון די ניי־אנגעקומענע זענען 2417 געבליבען אין ניו־יארק, די איבעריגע 893 זענען אוועקגעפאהרען אין פערשיעדענע אנדערע שטעדט פון די פעראייניגטע שטאטען. פאר'א יאה־ען זענען קיין ניו־יארק אין חודש יענער געקומען 4889 יודישע עמיגראנטען.

דאס יודישע מעדכען־וואיזענהויז אין ירושלים.

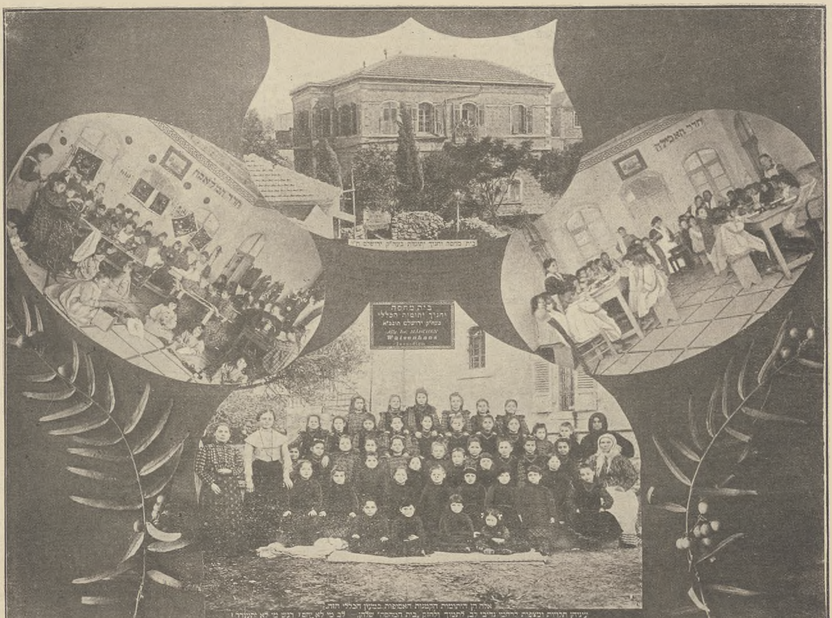

אלה הן היתומות הקטנות האסופות במעון הכללי הזה;
עיניהן תלויות ובצפית לרחמי נדיבי לב, לתמוך ולחזק „בית המחסה" שלהן. — לב מי לא יחם! רגש מי לא יתעורר!
Adresse: Allgemeine Israelitische Mädchen Waisenhaus in Jerusalem, Palästina. (אדרעססע

געגרינדעט איז עס געוואָרען מיט 9 יאָהר צוריק דורך יודישע כלל־טהוערס אין ירושלים, וועהענדיג אין וועלכען עלענד עס לעבען די עטליכע צעהנדליגגער אָרימע יודישע יתומות אין דער הייליגער שטאדט, וועלכע, נישט האָבענדיג קיין היים, קיין אויפזיכט און קיין משניה, פאלען זיי געפיך אין די הענד אריין דער מיסיאָן, וואָס שפּייט אוים איהר גיפט פאר די יודישע נשמות.

דיעזער צוועק אליין מאכט שוין דאס „בית־מחסה יתומות הכללי בירושלים" פאר זעהר א וויכטיגען אינ־סטיטוט, וועלכעס פערדיענט די אלגעמיינע אונטער־שטיצונג.

אָבער די נרינגסטער פון די פערוואלטינג פון דעם וואיזענהויז בעגניגען זיך נישט דאמיט אליין, אויסצוהאלטען די יתומות מיט עסען און קליידער אויף דעם בעסטען אופן. מען לערנט זיי אויך אוים פערשידענע האנדאַ־ביי־טען און ווען זיי פערלאָזען דאס וואיזענהויז אינטערעסירט מען זיך ווייטער פאר זיי. מען פערשאפט זיי ארבייט, פערקויפט די ערציינטע נעגענשטענדע און דאָס געלד ווערד געזאמעלט פאר יעדער יתומה ביז צו איהר הייראטה.

די יתומות בעקומען תורה־לזה, א שטרענג יודישע ערציעהונג און זיי ווערען ערצויגען צו אמת'ע יודישע קינדער במלא מובן המלה.

געגענוועַרטיג געפינען זיך אין דעם „בית־יתומות הכללי בירושלים" 140 קינדער. דאס וואיזענהויז שטעהט אונטער אויפזיכט פון עטליכע הערפאָרראגענדע בעלי־בתים אין ירושלים, וועלכע זאָרגען אז אלעס זאל זיין אין דער גרעסטער אָרדנונג. דאס וואיזענהויז איז א ווירקליכע מוסטער־אנשטאלט און פערדיענט די גרעסטע אונטער־שטיצונג פון כל אחינו בכל תפוצות ישראל.

מיר ברענגען אין אונזער היינטיגער נומער עטליכע פאָטאָגראפישע בילדער פון דעם וואיזענהויז, פאָרשטעל־ענדיג די אנשטאלט זעלבסט, דאס שפּייזע־צימער און דאס אַרבייטס־צימער, ווי אויך די יתומות מיט די פער־וואלטערינס.

געגענוועַרטיג געפינט זיך אין גאליציען דער אנ־געזעהענער וויינהענדלער ה׳ שמואל פישמאן פון ירושלים, וועלכער פאָהרענדיג קיין איירָאפּא אין געשעפטס־אנגעלעגענהייטען האט עס גענומען אויף זיך, צו זאמלען געלד פאר דיעזע וויכטיגע אנשטאלט, אהינו בני ישראל ווייסען אויך צו ווירדיגען דעם גרויסען וויכטיגען צוועק פון דיעזען וואיזענהויז און ה׳ פישמאַן בעגעגענט איבעראל די פריינדליכסטע אויפנאהמע און די גרעסטע פריינד־ליכקייט.

ס'איז נישט נויטהיג צו וויעדערהאלען, ווי וויכטיג און נויטהיג דאס וואיזענהויז איז, און וויל זיינע הוצאות זענען אוננעהייער גרוים, איז עס אנגעוויזען אויף די אונטערשטיצונגען פון אחינו בני ישראל אין דער גאנצער וועלט. אלע גרויסע יודישע מענער וואָס האָבען בעזוכט דאָס הייליגע לאנד און גענומען געלעגענהייט, צו בעזוכ־טיגען דאס וואיזענהויז, האבען אויסגעדריקט זייער לויב איבער דער גוטער פערוואלטונג און די נויטהווענדינקייט פון אזא אנשטאלט אין ירושלים.

ווער עס וויל עפּיס שפּענדען לטובת „בית־יתומות הכללי בירושלים", קען שיקען דאס געלד צו די פאל־גענדע פערזאָנען: ר׳ יהודה בירנבוים קראקא; ר׳ יהודה ליב ליטוואַק, לעמבערג; ר׳ אליעזער שלאָסער, סטאַניסלוי; ר׳ דוד לבוב, טאַרנאָפּאָל; ר׳ יהושע פארענהעכט, קאלא־מעא; ר׳ אליעזר רובין, טאַרנאוו; ר׳ דוד לאַנדא, פשע־מישל און ר׳ משה ראָטה, טשערנאָוויטץ.

נאָטיצען.

— א „גראמאָפאָן" אין שטוב איז דאָס גרעסטע פערגניגען. גרוים און קליין הערען גערן די שענסטע ליעדער און סעלאָריען פון די גרעסטע קאמפּאזיטארען און זענגער. — אָבער ס'מוז זיין א גוטער „גראמאָפאָן", נישט קיין ווערטה־לאזע אימיטאציע, עכט זענען נאָר די גראמאָפאָנס מיט דער מאַרקע „שרייבענדער ענגעל". וועלכע מען בעקומט ביי ה׳ יאָזעף וועקסלער אין קראקא, גראָדגאַסע 71. (נעהערעס אין דער אַנאָנסע אויף זייטע 16 פון אונזער היינטיגער נומער).

— וויכטיג פיר הויזפרויען. ביי דעם איצטיגען אלגעמיינעם יקרות איז עס פאר מינדערבעמי־טעלטע שווער, צו קויפען עכטע קוה־בוטער. די מאַר־גארינע און עהנליכע ערזאַצפּראָדוקטען זענען אָבער געזונד־הייטס־שעדליך און געשמאַקלאָז. ווירקליכער ערזאַץ פאר עכטער קוה־בוטער איז די פּאַטענט־בוטער „מאנאפאל", וועלכע ווערד ערציינט אין דער ערשטער עסטערייכישער פּאטענט־בוטער־פאבריק, קראקא, יאַגאַגאַסע 8. דיעזע בוטער איז אין יעדען בעסערן געשעפט צו בעקומען, שטרענג כשר און זעהר ביליג.

אין רומעניען
אין דער
גענעראל פערטרעטער
פון דער „יודישען אילוסטרירטען צייטונג"
ה׳ MAJER KATZ, Pascani

רעטהזעל.

(די נעמען פון די אויפלעזער ווערען פּער־
עפענטליכט).

רעטהזעל אויפלעזונגען.

די אויפלעזונג פון די רעטהזעל אין נו׳ 10 איז:

I.

זילבער
א־נא
נארבערט
ניסיקאלאה
ואלפיש
יולי
לעפעל
לעאפאלד
„זאנגוויל — ראטהשילד“.

II.

„פויל — מויל“

.אז ס׳איז פויל, ראָט מען נישט אין מויל.

ריכטיגע לעזונגען האָבען איינגעשיקט: בילה נאָטליעב, סאנדאוויא־זווישניא. מאַטילדא שיף, באריס־לאוו. הערמאַן קאפּיטאַ, נאָרליצע. רחל האנעל גענ ריזולער. דאָלינא. קלמן פּ־אָפּער, קישאַנוב. משה ליעבער־מאַן, סאַנדאָוואַ ווישניא. גרשון ווינצעלבערג. טאַרנאָוו. משה נארלער. זאלקיעוו. יצחק צעלניק בראָדי. זיגמונד אפּפּעלגרין, סטאַ־אסאָל. נתניה באָרנשטיין. סקאָלע. חיים פעלר. טארנאָוו. יעקב און אברהם הויפּטמאַן, סטרי. אליקום ריינער, בראָדי. שמעון פּאלאק, טאַרנאָוו. אבינדור־רייך, קאלבושאַוואַ. נתן רייך, טורקאַ. ויידע שוואַמ־הושיאטין, יעקב מיימון זאלקיעוו. יצחק וויניצער, פּאָרליפּצע. נתן מארדער הושיאטין, מתתיהו קאַלטער, פּשעמישל. הערמאַן לאַנזאַם, קראקא. נתן העניג. ניי־סאַנדעץ. יצחק שיף, סאנוק, וואָלף נאַטעסמאַן, שניאטין. יוסף קוטין. בראָדי, זעלינ בעאטיס, קאנין (קאלישער גוב.). אייזיק און אברהם יעטשעס, פּאָדוואָלאָטשיסקא. אלימלך גרינשפּאן, קראקא, שושנה קליינמאן, טלומאַטש. אריה פּעפּס, טאַרנאָפּאָל, לעמיל סאַליק, סאנאָק. נתן פּייז, פּאָדוואָלאָטשיסקא. יצחק סופר, שניאטין, זלמן האַכבעיגער, סטרי. זינדעל ראהרבערג, זאָלקיעוו. מענדעל גרינפּוים, ווארשא. שלמה גרין, ווילנא. בנימין אפּפּעל. וויען. לעאָפּאלד גרינבערג, בודאפּעסט. שלמה נאש. טשערנאָוויטץ. זיגמונד אַפּפּעל־גרין און מרדכי פּייליך. סטאַ־אָסאָל. שמואל זיינוויל פעדער, סאַסאָוו. דוב ברילער, טאַרנאָפּאָל. שלמה בעסטער. באָריסלאוו. חיים און חנה מייועלס, לעמבערג.

בריעפקאסטען.

נייער אבאָנענט: אויב דער נייער אמעריקאַנישער קאָנסול אין וויען איז א יוד, איז נאָך נישט בעשטעמינט. לויט צייטונגס־מעלדונגען איז ער א טארנאָפּאָלער. אפשר וועלען זיך דאָ־ט אונזערע לעזער ערקונדיגען

ה. ק. נאָרליצע: אלס אבאָנענט האָט איהר תמיד מעהר רעכטע ווי אלס איינצעלקויפער.

בן־יוסף: די אדרעסע איז: ח. איסקאָוויטש, לעמ־בערג, גראָדעקער־גאסע. דאָס איז גענוג.

השואל מווארשא: מיר קענען אונז מיט אזוינע פּ־אגען נישט בעפאַסען. דאָס געהער אין א אויסנעשפּראָ־כען ליטעראטור־בלאַט.

פּרעמיעס

פאר די אבאנענטען פון דער

„יודישען אילוסטרירטען צייטונג“.

א) ווער עס אבאָנירט די „יודישע אילוסטרירטע צייטונג“ דירעקט ביי דער אדמיניסטראציע אין קראקא וועניגסטענס אויף א האלב יאהר, צ[?]יינשקענדיג דאָס געלד אים פאָרויס, בעקומט די נאכשטעהענדע 15 העפטע פון דעם בעריהמטען, האָכשפּאנענדען דעטעקטיוו־ראָמאן „מאקס שפּיצקאפּף“ (יודישער שערלאָק האָלמעס), וועלכע קאָסטען צוזאמען 3 קראנען, בלויז

פאר 1 קראנע.

(חוץ 30 העללער פּארטא)

יעדעס העפט ענטהאלט, א גאנצען אָבגעשלאָסענע האָכשפּאנענדע ערצעהלונג, קיין פאָרטזעצונג, מיט א שענער אילוסטראציע.

די העפטע ענטהאלטען פאָלגענדע ערצעהלונגען:

1) גערויבט צו דער שמד...	9) דער באנק־איינברעכער.
2) באַנקנאָטען פעלשער.	10) די קינדער־מערדערין.
3) עלילת דם...	11) דער טוידטען־גרעבער.
4) א רעטהזעלהאפטער מאָרד.	12) דאָס געהיימניס פון א מיליאָנער.
5) דער שמוגגלער...	13) די דערטרונקענע כלה.
6) דאָס געפעלשטע טעסטאמענט.	14) דער מיסיאָנער.
7) דער שפּיאָן.	15) די נאכטוואנדלערין,
8) דער מערדער העגדלער.	

ב) אנשטאַט דיעזע העפטע קען מען אויך בעקומען די פאָלגענדע וויכטיגע ספרים פון דעם גרויסען יודישען געלעהרטען דר. ש. רובין:

א) תהלת הכסילים, ב) ספור יצירת העולם, ג) שני לוחות הפילוסופיה,

וועלכע קאָסטען 4 קראנען, בלויז

פאר 1.50 קראנע.

(חוץ 30 העללער פּארטא)

ג) ווער עס אבאָנירט די „יודישע אילוסטרירטע צייטונג“ אויף א גאנץ יאהר און בעצאהלט אים פאָרויס, בעקומט ענטוועדער די 15 העפטע מאקס שפּיצקאָפּף אָדער די ספרי דר. רובין

גאנץ אומזיסט.

די אבאָנענטען ברויכען נאָר צו שרייבען, וועלכע פּרעמיע זיי ווינשען: האלב יעהריגע אבאָנענטען ברויכען גלייכצייטיג צוצושיקען דאָס געלד פאר דער פּרעמיע.

PIECZĘCIE KAUCZUKOWE
DRUKARNIE DOMOWE, SZYLDY, NAPI-
SY EMALIOWANE i ODLEWANE
WYKONYWA
ALEKSANDER FISCHHAB
KRAKÓW GRODZKA 50

Drukarnia
Józefa Fischera
w Krakowie - Grodzka 62

Staranne i szybkie wykonanie
wszelkich robót drukarskich.

HOTEL-RESTAURANT
Rosenthal
Lemberg,
Rzeźnicka.

מיינע בילליגע! פרייזע עררעגע! אויפזעהע!

איינע ניקקעל־אנקער־רעמונטואר־טאשען־אוהר מיט 36-
שטינדיגען ווערקע, מארקע „ס י ס ט ע ם־ר אָ ס ק א פ ף
פ א ט ע נ ט" זאמט שענער ניקקעלקעטטע אונד אנהענגער
פל. 1.75, נביי אבנאהמע פון 3 שטיק פל. 5.— 6 שטיק
פל. 9.50.

IGNAZ ZYPRES.
KRAKAU, Oesterr. FLORYANERGASSE 49/c.

רייכאיללוסטריקרטע פרייזקוראנטע מיט 800 אַבבילדונגען גראַטיס אונד פראַנקא.

Mineralwasser!

En gros-Versand! Export nach Russland und Rumanien!
Directe Verbindungen mit den Quellen!!
Nahere Auskunft und Preise gratis und franko!!
1) **N. Traums Sohn, Tarnów,** (Galizien).
2) **N. Traums Sohn, Kraków,** Dietelsg. 46. Tel. 869.
Gründungsjahr 1864.

Eisig Kreppel, Krzywcza a/ San
bei Przemyśl

Strohhute Fabriks-Niederlage

עמפפעהלט זיין רייכהאלטיגסטעס לאגער פאן זעמטליכען סארט

שטראה־היטע

אונד צוואר: מאטראזען וויים אונד מעלירט, הוקסער וויים אונד מעלירט, מענער־היטע וויס, שווארץ, בעיש, דראפ אונד גרוי. פאנאמע אין פערשיעדענע פארבען, הערנאדע עטצ.

איינע גרויסע אויסוואהל אין **קינדער־היטע** זעמטליכע סארטען אין פערשיעדענע נאַטונגען צו פערשיעדענע פרייזען. זא ביללין דאס קיינע פירמע נאכצוקאנקורירען אין דער לאגע איזט.

אויף וואונש זענדע איין סארטירטעס מוסטער פאַקעט פר. נאכנאהמע, מיט דער פערפפליכטונג יעדעס אונקאנפעניערענדע אנשטאנדסלאז צוריקצונעהמען און בארגעלד צוריקצוזענדען.

פרייז־ליסטע זענדע אויף וואונש איין. יעדע סארטע קאן מאן שטאַפירט אדער אונשטאפירט בעקאמען.

ברוכבענדער

זפעציאליסט אין באנדאזשען־פאבריקאציאן
פאכמאן זייט 25 יאהרע

Ant. M Mirkiewicz w Krakowie Mostowa l. 4

עמפפיעהלט אן לייסטען־ברוך לידענדען פערזאנען ברוכבענדער אייגענער אויסארבייטונג וויא איך בוינבינדען בעסטער קאנסטרוקציאָן, האכפריסא — בענדער אָהנע שנאלל, איינענער ערפינדונג, דיא דען פארציג האָבען, ראם זיא קיינע שמערצען פעראורזאכען. פיר פערזאָנען ביא וויט פּארטגעשריטטענעם צושטאנדע האט ער אם לאגער רעכט-מעסיגע שוטצבענדער.

עם ווערדען אויך אויפקלערונג וועגען דער אנווענדונג דעס באנדעס ערטהיילט, וואס פיר אנפענגער איין גרויסען פארטהייל האט דא עם צור היילונג פיהרט אונד דאס אונטער גאראנטיע.

Graetz
Gesch. d. Juden 18 Bde
Meyer's u. Brockhaus
Konvers. Lexika 1908,
Brehm's Tierleben,
Kaufm. Bibliothek,
Spamers ill. Weltgesch.
Fremdworterbücher,
Wörterbücher in allen
Sprachen,
Literaturgeschichte,
Samtl. Klassiker,
Handels- u. Sprach-
Wissenschaften etc.
Alles in neuester Auflage u.
Prachtbanden gebunden
in
liefert gegen Monats-
raten v. K. 3 aufwarts
A. Weissmann,
Podgórze (Galiz.)

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג. (אללע מעטארען) האַנדעלסקאַרעספאָנדענץ, דייטשע שפראכלעהרע, קויפמ. רעכנען, האַנדעלס און וועכסעלרעכט, וואַרענקונדע, געאָגראפיע, שענשריבען, וועלטגעשיכטע, עספעראַנטאָ - וועלטשפראַכע, סטענאָגראַפיע (אַללע סיסטעמע) א. ז. וו. קאָנן יעדערמאַנן אהנע בעזאָנדערע פאָרקענטניססע אים בריעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האָנאָראַר מעססיג, — ביי גלייכצייטיגער טיילנאַהמע אן 4 לעהרפעכערן,

Stenographie gratis

אנפראַגען נור געגען רעטורקארטע, פראספעקטע געגען 15 העלי פראבעבריעפע K. 1.50 פראַנקא, ערפאָלג גאַראַנטירט!

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A WEISSMANN, Podgórze-Krakau 37.

התחיה"
בוכהאנדלונג פיר ליטעראטור
געגרינדעט דורך
אברהם ראבינזאהן, סטאניסלוי.

די בוכהאנדלונג „התחיה" האט תמיד אויף לאגער אלערליי העברעאישע און זשארגאנישע ביכער, נייע און עלטערע, צו די בילינסטע פרייזען.

די בוכהאנדלונג „התחיה" ערלעדיגט אלע בעשטעלונגען פון דער פראָווינץ פינקטליך און שנעל.

אין דער בוכהאנדלונג „התחיה" קען יעדער ליטעראטור־פריינד תמיד בעקומען וועלכע ביכער ער וויגשט.

לעהרער, חדרים און ביבליאטהעקען בעקומען ראבאט.

אדרעסע:

Buchhandlung „Hatechijah"
A. Robinsohn, STANISLAU.

Expedition von Gepäck, Bagage, Ausgabe von Schiffs- und Eisenbahnbillets nach allen Weltteilen.

G. Schijus, Reise-Bureau,
Wien, II. Mayergasse 3.

זאדאוואסער־מאשינע!

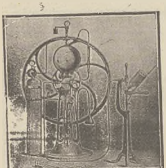

קופפער־
צילינדער,
סיפאן
אונד
לימאנאדען־
פלאשען

ליפערט
שטויכענד בילליג:

Bruckenstein Lemberg, Panieńska 15.

עס ווירד געזוכט.

אין מאשינענמייסטער וועלכער גלייכצייטיג מאטריצער זיין זאָל. רעפלעקטאנטען וואלען זיך ווענדען אן דער רעדאקציאן דיעזעס בלאטעס. אונטער „מאשין".

עפילעפסיע.

ווער עס אן פאללויכט, קרעמפפען א. אנדערע נערוועזען צושטענדען לײדעט, פערלאנגע בראשירע דאריבער. ערהעלטליך גראטיס א. פראנקא דורך די

Privil. Schwanen-Apotheke. Frankfurt a. M.

וויכטיג פיר הויזפרויע!

די בוטטער, דיא זיא טעגליך קויפען איז אונבעריינט צו טהייער. פערזוכען זיא עס איינמאל מיט דער

פאטענט־בוטטער „מאנאפאל"

דיא זיא אים יעדען בעסערען געשעפטע ערהאלטען, מאנאפאל־בוטטער כשר מיט הכשר איזט דער קוה־בוטטער פאָלקאממען גלייך אונד ווירד וועהרענד דעם מאנאטס מערץ צום פרייזע פאן 1.20 פער ½ קילא פערקויפט. ווא ניכט פערהאנדען־ ווענדע מאן זיך אן די

Erste Oestr. Patentbutter-Fabrik Krakau, Jasna 8.

Telefon Nr. 484. * Unternehmung für elektrische Beleuchtung & Kraftübertr. gung * Telefon Nr. 484.

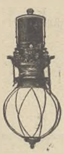

Ing. Rudolf Popper, Krakau, Florianigasse 47.

Ge ichtlich beeideter Sachverständiger.

Bau elektrischer Zentralstationen jeder Art und Grösse für Beleuchtung & Kraftübertragung. Komplette Einrichtungen für Fabriken, Gruben, Mühlen, Ziegeleien, Dampfsägen, Raffinerien, Brauereien, Landwirtschaften, Hotels, Villen, Paläste etc

Bau von schalttafeln für alle Stromarten.

Fabrikation von elektr. Starkstromapparaten für Specialzwecke

Grösstes Lager elektrotechnischer Installationsmaterialen, Dynamomaschienen, Elektromotoren; Ventilatoren, Bogenlampen, sowie aller Art moderner Beleuchtungskorper.

Projekte, Kostenanschläge und technische Beratungen auf Verlangen kostenlos.

Odznaczona na Wystawie Jubileuszowej we Lwowie w październiku 1903

najwyższem odznaczeniem

Grand Prix

Uwaga! Przed zakupnem landety pruskiej prosimy żądać od naszego **wyłącznego zastępstwa na całą Galicyę pod firmą:**

pierwszy krajowy skład

Gramofonow

hurtowny i częściowy

Józefa Wekslera

LWÓW, ul. Sykstuska 2. KRAKÓW, ul. Grodka 71.

darmo i opłatnie najnowszego głównego katalogu nowo ulepszonych orygin. amerykańskich gramofonów z marką **»Piszący aniołek«** znaną na kuli ziemskiej z trwałości i oddania głosu naturalnego **bez szmeru**. Firma ta ma zawsze na składzie **kilka tysięcy płyt** najnowszych zdjęć pierwszorzędnych sił artystycznych **w różnych językach** oraz **kolosalny wybór** gramofonów oryginalnych.

Główna ekspedycya hurtowna i częściowa na całą Galicyę

Centralna zamiana płyt. Części składowe i warsztaty reperacyjne na miejscu.

The Gramophone Company Ltd. w Londynie.

Gramofon koncertowy

najnowszej konstrukcyi z 10 podwójnemi płytami **60 K.**

Lecznica chirurgiczna Zakład Roentgenowski
Dr. Artura Frommera

Godziny ord. 9—11 przedpoł. 3—5 popoł.

Kraków, Tomasza 18. Róg ul. Floryańskiej

Telefon Nr. 81.

ZAKŁAD WODOLECZNICZY i SANATORYUM

Spec. chor. nerwowych Dra B. Kupczyka

Kraków, ul. Szujskiego 11.

Wodoleczmictwo parnia, kąpiele gorące powietrzne, swietlno-elektryczne, wodo-elektryczne, gazowe nasycane ciekłym kwasem węglowym (nauheimskie), sztuczne kąpiele mineralne, ciepłe wanny. — Elektryzowanie wszelkiego rodzaju. Masaż ręczny, wibracyjny, elektryczny. — Leczenie dyetetyczne, tuczne. Pokoje dla chorych:

Wsazania: Choroby układu nerwowego, żołądka, jelit reumatyzm, niedokrewność osłabienie ogólne, otyłość, skaza moczanowa, cukrzyca. Choroby serca i naczyń krwionośnych

Schönste

Hochzeits-Geschenke und Verlobungsringe

aller Art Uhren, Ketten, Juvelen, Gold, Silber und Neusilberwaren

BILLIGST bei Emil Goldwasser, Krakau, Grodgasse **Nr. 58**

Bitte die Adresse u. Hausnummer gefl. genau zu beachten.

ARTHUR POPPER

KRAKAU

chem. Waschanstalt und Kunstfarberei mit Dampfbetrieb.

Empfiehlt sich zum c em Rein gen von Herren, Damengarderobe, Vorhange, Portiere, Talisem etz.

Ausführungen unübertroffen. Preise billiger a's überall.

Provinz-Auftrage werden postwendend ausgefertigt und franko retouniert.

Wer auf einmal für 20 K. zum Reinigen oder Farben Gegenstande gi t, erhal 8% **Rabatt** oder einen Gegenstand gratis gereinigt.

Fabrik und Bureau

KRAKAU

Zwierzynieckagasse Nr. 25

Ausgezeichnet mit den grossen goldenen Medaille auf der Hygenischer Ausstellung in Paris.

Wydawca: M. Fischer. — Odpowiedzialny redaktor: J. Kreppel — Drukarnia Józefa Fischera w Krakowie.